

**Archeologische opgraving
Kruibeke – Bazelstraat 1,
Houten kruis**

Jordi Bruggeman en Natasja Reyns

Bornem
2011

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba 017

Aard onderzoek: Opgraving
Vergunningsnummer: 2010/229
Datum aanvraag: 14/06/2010
Naam aanvrager: Jordi Bruggeman
Naam site: Kruikebe, Bazelstraat 1

Opdrachtgever: Bevo Building nv, Pater Nuyenslaan 46, B-2970 SCHILDE
Opdrachtnemer: All-Archeo bvba, Barelveldweg 4, B-2880 BORNEM
Administratief toezicht: Ruimte en Erfgoed Oost-Vlaanderen, Nancy Lemay en Jessica Vandevelde, Gebroeders
Van Eyckstraat 4-6, B-9000 GENT
Wetenschappelijke begeleiding: Archeologische Dienst Waasland, Regentiestraat 63, B-9100 SINT-NIKLAAS

Rapportage: All-Archeo bvba
Determinaties: drs. Jordi Bruggeman en dra. Natasja Reynolds

All-Archeo bvba
Barelveldweg 4
B-2880 Bornem

info@all-archeo .be
0478 36 57 07
0498 15 84 40

© All-Archeo bvba, 2011

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegde gezag, zijnde Ruimte en Erfgoed.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING.....	5
2 PROJECTGEGEVENS EN AFBAKENING ONDERZOEK.....	7
2.1 Afbakening studiegebied.....	7
2.2 Aard bedreiging.....	8
2.3 Onderzoeksopdracht	9
3 BESCHRIJVING REFERENTIESITUATIE.....	11
3.1 Landschappelijke context.....	11
3.1.1 Topografie.....	11
3.1.2 Hydrografie.....	11
3.1.3 Bodemopbouw en gaafheid.....	12
3.2 Beschrijving gekende waarden.....	14
3.2.1 Historische gegevens.....	14
3.2.2 Archeologische voorkennis.....	15
3.2.3 Archeologisch vooronderzoek.....	16
3.2.4 Inschatting intactheid archeologisch erfgoed en archeologische potentie.....	16
4 RESULTATEN TERREINONDERZOEK.....	17
4.1 Toegepaste methoden & technieken.....	17
4.2 Periodes.....	17
4.3 Sporen.....	17
4.4 Vondsten.....	17
4.5 Natuurwetenschappelijke analyses.....	18
4.5.1 14C-datering.....	18
5 STEENTIJDVONDSTEN.....	19
5.1 De artefacten.....	19
5.2 Locaties met stenen artefacten.....	20
5.3 Besluit.....	21
6 SPOREN UIT DE BRONSTIJD.....	23
6.1 Situering van de sporen binnen het onderzoeksgebied.....	23
6.2 Beschrijving van sporen en vondsten.....	23
6.2.1 Greppels.....	23
6.2.2 Kuilen.....	26
6.3 Besluit.....	28
7 BEWONINGSSPOREN UIT DE IJZERTIJD/ROMEINSE TIJD.....	29
7.1 Situering van de sporen binnen het onderzoeksgebied.....	29
7.2 Fasering van de site.....	29
7.3 Beschrijving van sporen en vondsten.....	29
7.3.1 Gebouwen en palenzwermen.....	30
7.3.2 Bijgebouwen.....	31
7.3.3 Greppels.....	32
7.3.4 Kuilen.....	35
7.4 Besluit.....	40

8	SPOREN UIT DE MIDDELEEUWEN.....	41
8.1	Situering van de sporen binnen het onderzoeksgebied.....	41
8.2	Beschrijving van sporen en vondsten.....	41
8.2.1	Greppels.....	41
8.2.2	Kuilen.....	42
8.2.3	Paalsporen.....	43
8.3	Besluit.....	43
9	SPOREN UIT DE NIEUWE EN NIEUWSTE TIJD.....	45
9.1	Situering van de sporen binnen het projectgebied.....	45
9.2	Beschrijving van sporen en vondsten.....	45
9.2.1	Kuilen.....	45
9.2.2	Greppels.....	47
9.2.3	Muurresten.....	49
9.2.4	Uitbraaksporen.....	51
9.2.5	Wegtracé.....	51
9.3	Besluit.....	52
10	DISCUSSIE.....	53
11	SAMENVATTING.....	57
12	BIBLIOGRAFIE.....	59
12.1	Publicaties.....	59
12.2	Websites.....	60
13	BIJLAGEN.....	61
13.1	Lijst van afkortingen.....	61
13.2	Glossarium.....	61
13.3	Archeologische periodes.....	61
13.4	Plannen en tekeningen.....	61
13.5	CD-rom.....	61

1 Inleiding

Naar aanleiding van de geplande realisatie van 8 driegevelwoningen, 5 rijwoningen, 6 garages en 3 carports, werd door Ruimte en Erfgoed volgend op een archeologisch vooronderzoek, een vlakdekkende opgraving geadviseerd.

Deze vervolgo opdracht werd door Bevo Building nv op 27 mei 2010 aan All-Archeo bvba toegewezen. Het terreinwerk verliep gefaseerd en liep van 12 juli tot 27 september 2010, onder leiding van Jordi Bruggeman.

Het archeologisch vooronderzoek werd uitgevoerd door de Archeologische Dienst Waasland. Dit bracht verschillende palenclusters en greppels aan het licht. Het vondstmateriaal uit deze sporen is voorlopig moeilijk te plaatsten, maar bestaat voor het merendeel uit handgevormd aardewerk.

Het doel van het onderzoek was, gezien een bewaring *in situ* niet mogelijk was, binnen het plangebied het archeologisch erfgoed te documenteren en te interpreteren, zodat de terreinen kunnen vrijgegeven worden en de geplande werken van start kunnen gaan.

Hierbij wensen we ook Jeroen Van Vaerenbergh (Archeologische Dienst Waasland) te bedanken voor zijn begeleiding tijdens het onderzoek en de hulp bij de determinatie van het vondstmateriaal. Ook Wim De Clercq willen we bedanken voor de hulp bij de determinatie van het vondstmateriaal.

2 Projectgegevens en afbakening onderzoek

2.1 Afbakening studiegebied

Het projectgebied is gelegen in de provincie Oost-Vlaanderen, gemeente Kruibeke, percelen 830F, 833N, 835C, 836K, 836L, 836M, 837D, 838E, 839H, 839K, 839L, 839M, 839N en 839R (kadaster Kruibeke, 1ste afdeling, sectie B). Het plangebied heeft een oppervlak van 1,2 ha, waarbinnen het onderzoeksgebied een oppervlakte van ca. 0,815 ha omvat. Het terrein is volgens het gewestplan gelegen in woongebieden (0100).

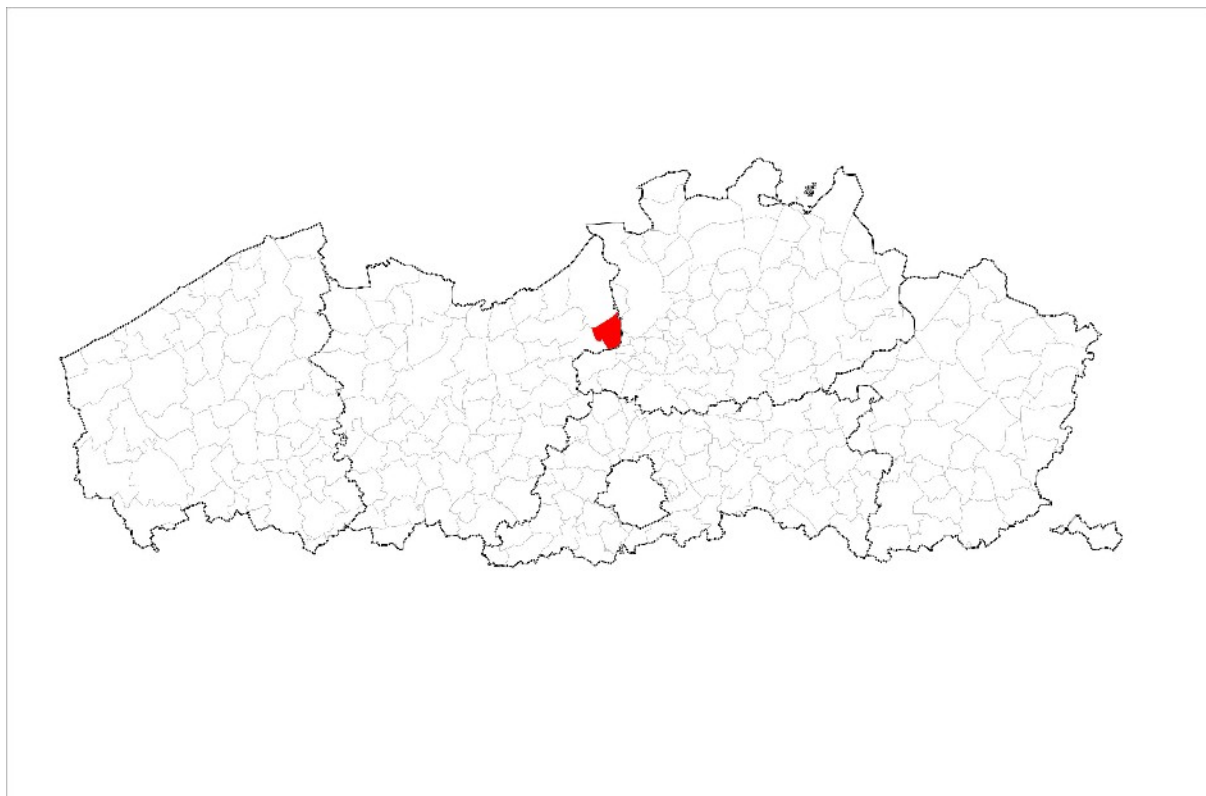

Fig. 1: Situering Kruibeke

- Administratieve gegevens met betrekking tot de locatie van het onderzoek:
 - Provincie: Oost-Vlaanderen
 - Locatie: Kruibeke
 - Plaats: Bazelstraat (N419) – Houtenkruisdam
 - Toponiem: Houten Kruis
 - x/y Lambert 72-coördinaten:
 - 145341; 205240
 - 145394; 205223
 - 145332; 205082
 - 145258; 205080

Kruibeke is gelegen ten noorden van Bazel (deelgemeente), ten zuiden van Burcht, deelgemeente van Zwijndrecht, ten zuidoosten van Haasdonk en Melsele, deelgemeenten van Beveren. Aan de overzijde van de Schelde, in het oosten, is Hoboken (Antwerpen) gesitueerd. Het projectgebied is ingesloten tussen de Bazelstraat (N 419) in het westen, bebouwing in het noorden, landbouwgebied in het oosten en tot slot bewoning, de Houtenkruisdam en de Barbierbeek. Het

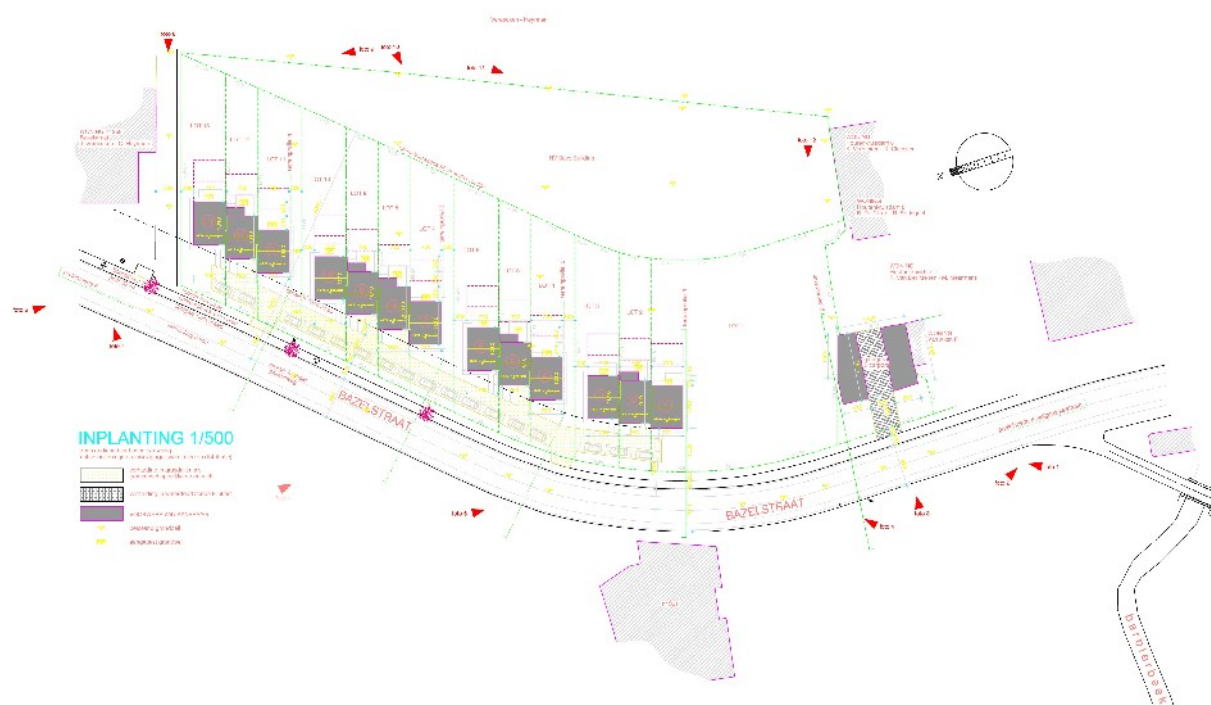

Fig. 3: Geplande toestand

2.3 Onderzoeksopdracht

De bedoeling van het onderzoek was het uitvoeren van een vlakdekkende opgraving in twee aansluitende zones, gezien een archeologisch vooronderzoek, in het bijzonder een proefsleuvenonderzoek, een hoge archeologische waarde van het terrein heeft aangetoond, en een bewaring *in situ* geen optie is.

In het bijzonder werd nagegaan wat de aard is van de aanwezige archeologische (bewonings)sporen, waarop het vooronderzoek gewezen heeft.

3 Beschrijving referentiesituatie

3.1 Landschappelijke context

3.1.1 Topografie

Het onderzoeksgebied bevindt zich tussen circa 7 en 9 m TAW (Fig. 4). Het gebied bevindt zich in het zuiden van de gemeente, zowel op de zwak hellende flank van de cuesta als aan de rand van de vallei van de Barbierbeek. Op het terrein zelf zijn weinig hoogteverschillen waarneembaar, hoewel op microtopografisch vlak wel nog de enigszins gewelfde akkers kunnen waargenomen worden.

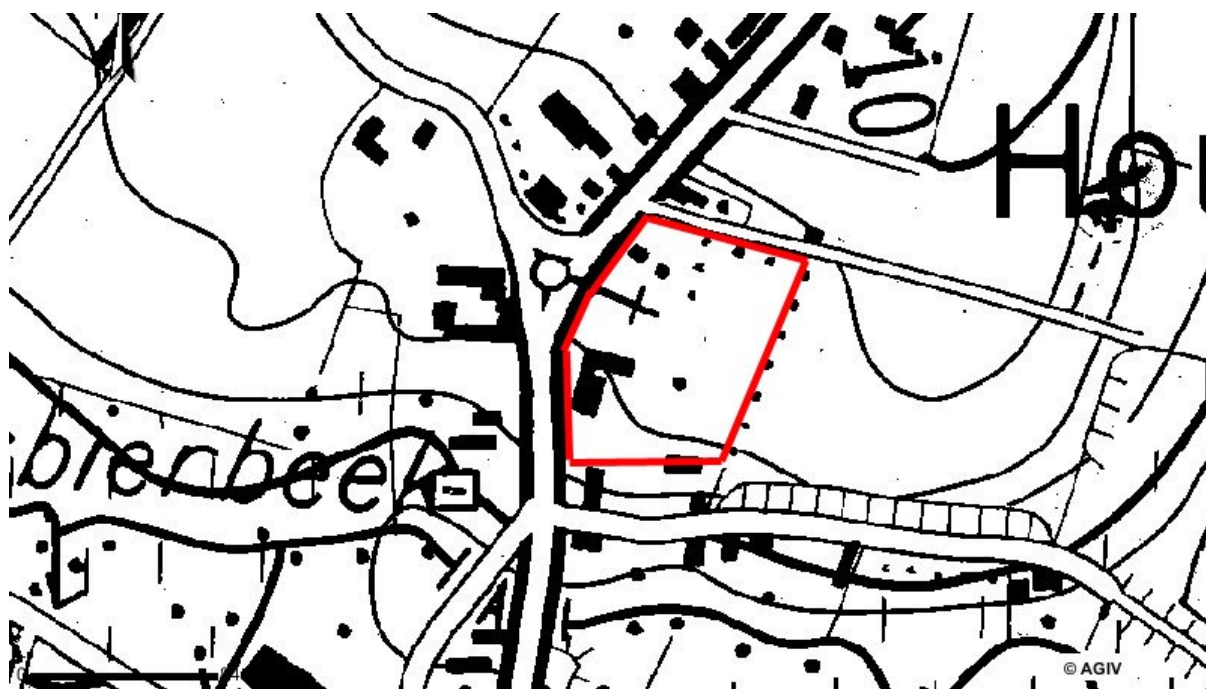

Fig. 4: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen/dhm/#>)

3.1.2 Hydrografie

Het gebied is gelegen in het Beneden-Scheldebekken, meer in het bijzonder in de subhydrografische zone van de Barbierbeek. Binnen het eigenlijke projectgebied zijn geen waterlopen en waterwegen gelegen. Ten noorden is een naamloze waterloop gesitueerd, die via de Akkersbeek in de Schelde uitmondt. Ten zuiden is aansluitend de Barbierbeek gelegen, die uitmondt in de Schelde. Ten oosten van het onderzoeksgebied is de polder van Kruibeke gesitueerd.

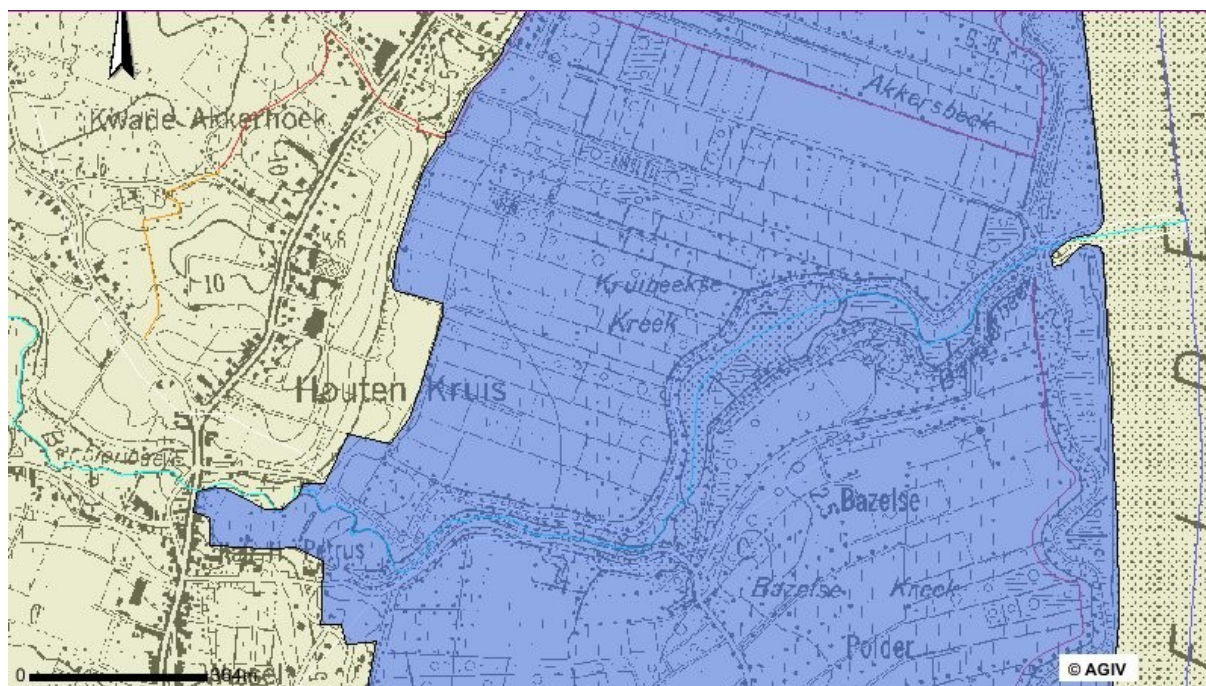

Fig. 5: Vlaamse Hydrografische atlas. De blauwe zone geeft de polder van Kruibeke weer (<http://www.agiv.be>)

3.1.3 Bodemopbouw en gaafheid

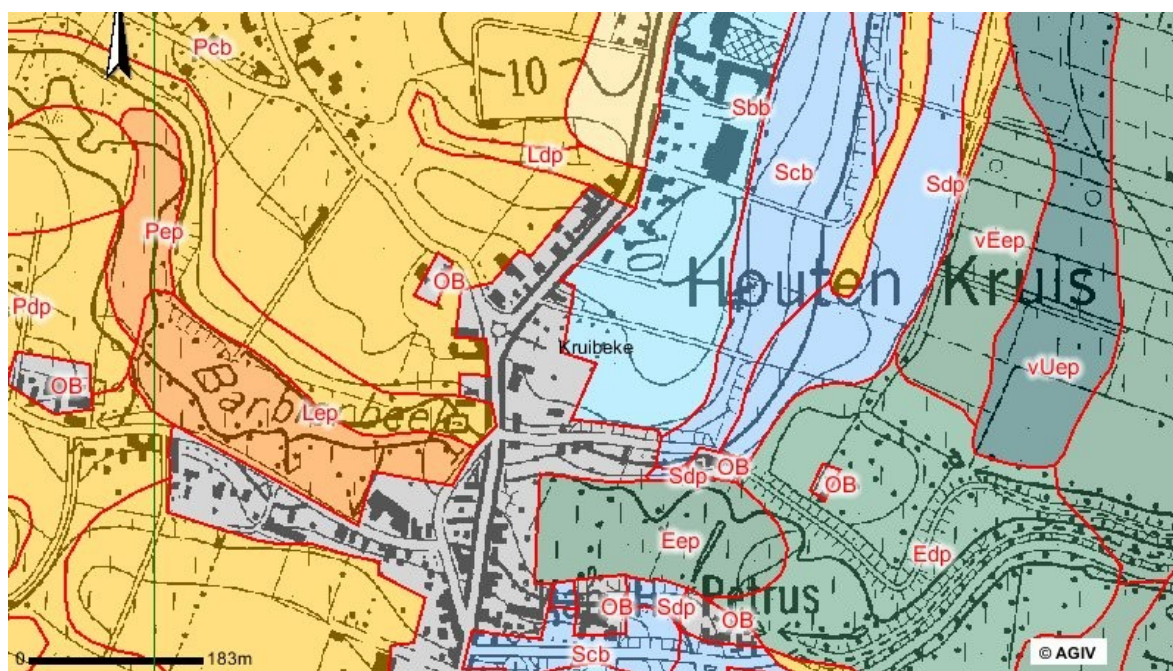

Fig. 6: Bodemkaart (<http://www.agiv.be>)

De geologische ondergrond bestaat uit het lid van Putte (BmPu), een formatie uit het Tertiair, gekenmerkt door zwartgrijze klei, die silthoudend is en veel organisch materiaal bevat.¹ Tijdens het Tertiair werden grote delen van huidig Laag- en Midden-België regelmatig langdurig door de zee overstroomd. Hierbij werden zandige en kleiige afzettingen achtergelaten. Daarna werden de afgezette lagen lichtjes gekanteld in een noord-noordoostelijke richting, doordat Midden-België

1 <http://dov.vlaanderen.be>

langzaam werd opgeheven, terwijl Nederland wegzakte.² Ook het landschap van het Waasland vertoont deze algemene helling, ook wel *cuesta* genoemd, en wordt doorsneden door een aantal beekvalleien.³

De grote trekken van het *cuestareliëf* van het Waasland waren reeds voor de laatste ijstijd tot stand gekomen. De bodems zijn echter vooral een product van gebeurtenissen tijdens en na het laatste glaciaal. Toen werd door krachtige winden zand en leem aangevoerd uit de droog liggende Noordzee en uit de brede zandige valleibodems van de toenmalige rivierdalen. Deze sedimenten werden in het Waasland afgezet als een continu dekzandpakket van een drietal meter dikte. Plaatselijk kan deze dekmantel ook een heel wat grotere dikte bereiken dan gemiddeld. Zo werden in de benedenloop van de Barbierbeek te Kruibeke dikten van meer dan 7 m en zelfs 10 m genoteerd.⁴

De bodem op de plaats van het projectgebied is deels ingekleurd als bebouwde zone (OB) en deels als droge lemige zandbodem met textuur B horizont (Sbb) (Fig. 6). Aan de hand van een van de op het terrein geregistreerde profielen kan gezien worden dat de bodem ter hoogte van het onderzoeksgebied bestaat uit een donkerbruine humeuze toplaag, de A-horizont (Fig. 7). Deze is gelegen op een lichtgrijze uitlogingslaag of E-horizont. Daaronder bevindt zich een ophogingspakket dat in verband kan gebracht worden met de zogenaamde bolle akkers (zie verder). Dit ophogingspakket bevindt zich tot slot op de eigenlijke moederbodem of C-horizont.

Fig. 7: Werkput 2 profiel 1

Het archeologisch niveau bevindt zich op bepaalde plaatsen tot 1,5 m onder het maaiveld, tussen 6,29 en 7,12 m TAW. De leesbaarheid van de bodem was matig tot goed en werd vooral gehinderd door de sterke uitloging van de bodem. Een goede drainage op de *cuesta* flank in de nabijheid van de vallei van de Barbierbeek heeft er namelijk voor gezorgd dat de sporen sterk uitgelopen zijn.

2 Kiden 1989: 13.

3 Kiden 1989: 15.

4 Kiden 1989: 15.

Het aanwezige bodemarchief blijkt over het algemeen nog goed bewaard gebleven, mogelijk als gevolg van de ophoging van het terrein, vermoedelijk gedurende de 15de tot 16de eeuw, in relatie tot de bolle akkers. Anderzijds zijn bij de aanleg hiervan ook vergravingen gebeurd bij de aanleg van de grachten.

3.2 Beschrijving gekende waarden

3.2.1 Historische gegevens

Kruike is ontstaan als gehucht van Bazél en werd tot afzonderlijke parochie verheven in 13de-14de eeuw. De plattegrond van het dorp behoort tot het gemengd type: deels straatdorp, deels centrumdorp. De kerk temidden van het dorpsplein domineert de er rond liggende architectuur, die grotendeels dateert uit de 19de eeuw. Het grondgebied bezit tevens een groot aantal bewaarde boerderijen uit de 17de eeuw.

Wat het ten zuiden gelegen Bazél betreft wijzen verschillende vondsten uit de Romeinse tijd op een vroege bewoning. De parochiekerk werd er gesticht tussen 900 en 950, maar op dat moment is van een eigenlijke dorpskom nog lang geen sprake. Pas rond 1640 tekent zich door de aangroei van de bevolking en het aantal hofsteden rondom de kerk een woonkern af.⁵

Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778), kan gezien worden dat het projectgebied gelegen is in woongebied in het noorden van het gehucht Houten Kruis, dat ten noorden van de Barbierbeek gelegen is (Fig. 8). Wellicht verwijst het toponiem 'Houten Kruis' naar een gebedsplaats. Op heden is tegenover het projectgebied nog een kapelletje aanwezig.

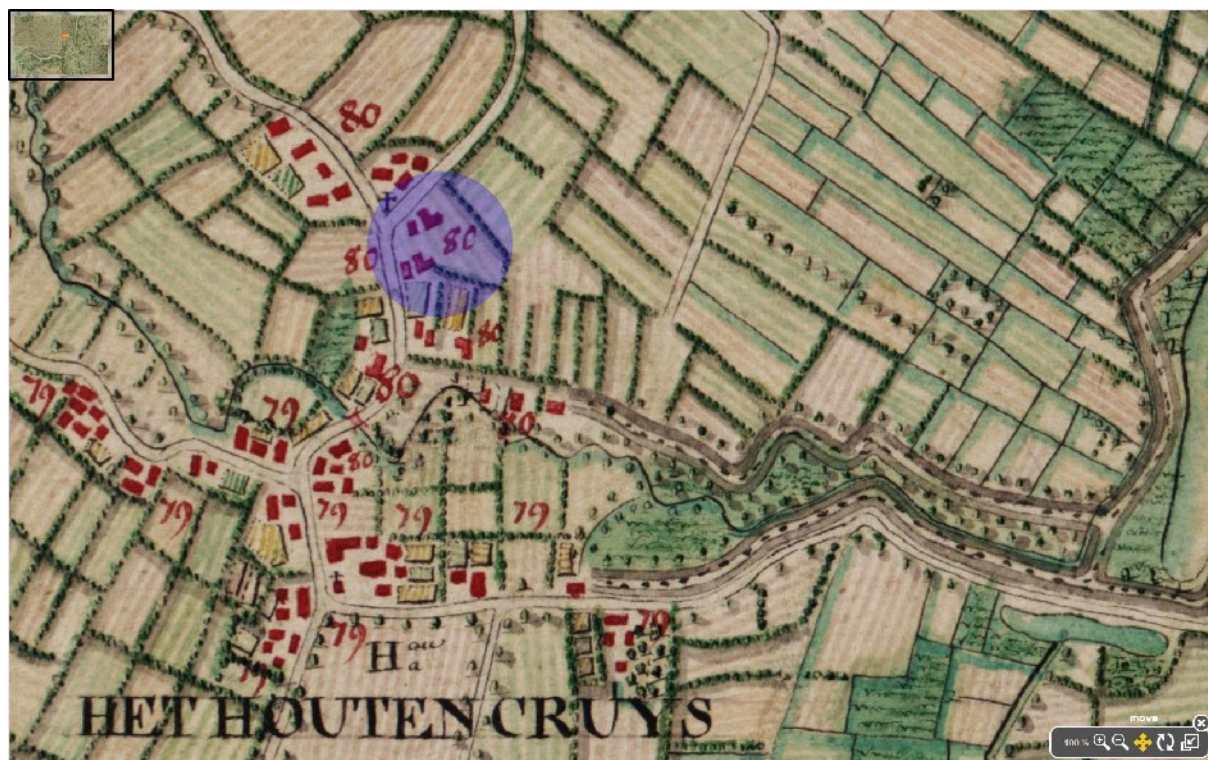

Fig. 8: Detail uit de Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (<http://www.ngi.be>)

⁵ <http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/21056> en <http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/21057>

Op de atlas der buurtwegen uit 1841 kan gezien worden dat er in de onderzoekszone nog steeds bewoning aanwezig is. Ook zijn er een aantal wegen bijgekomen in de 20ste eeuw, die het landschap aangetast hebben. De bewoning ter hoogte van de onderzoekszone is op heden verdwenen.

Fig. 9: Atlas van de Buurtwegen (<http://www.gisoost.be/ATLASBW/>)

3.2.2 Archeologische voorkennis

In de nabije omgeving van het projectgebied zijn weinig gekende archeologische waarden aanwezig (Fig. 10).

Fig. 10: Kaart met gekende archeologische waarden ((<http://geo.vlaanderen.be/geo-vlaanderen/cat/>))

De enige gekende archeologische waarde uit de nabijheid is een site met walgracht (CAI 32247), opgegraven tussen 1978 en 1981. Het heeft een tweeledige structuur met een opgehoogde woonzone en een vlakke omheinde zone met een beschermende functie, elk omgeven door respectievelijk een vierhoekige en vierkante walgracht. De ophoging werd voorafgegaan door een oudere bewoningsstructuur met ondiepe walgracht, enkele greppels en twee nivelleringslagen. Als losse vondst werd er verder ook materiaal aangetroffen uit het midden-neolithicum en de ijzertijd.⁶

3.2.3 Archeologisch vooronderzoek

Via het archeologisch vooronderzoek, uitgevoerd door de Archeologische Dienst Waasland (ADW) aan de hand van proefsleuven, kon een concretere inschatting gemaakt worden van de aanwezige archeologische waarden in het projectgebied.

Dit vooronderzoek bracht verschillende palenclusters en greppels aan het licht. Het vondstmateriaal uit deze sporen was op dat moment nog moeilijk te plaatsen, maar bestaat voor het merendeel uit handgevormd aardewerk en daarnaast ook lithische artefacten. Uit de oude bodem, die gedeeltelijk ontwikkeld is in een colluviumpakket en in de 15de-16de eeuw afgedekt werd, kwam tevens Romeins aardewerk aan het licht.

3.2.4 Inschatting intactheid archeologisch erfgoed en archeologische potentie

Uit de omgeving zijn vondsten en archeologische waarden gekend uit de steentijd, het neolithicum, de ijzertijd en de middeleeuwen. Het vooronderzoek ter hoogte van het onderzoeksgebied wees eveneens reeds op de aanwezigheid van resten uit de steentijd met de vondst van lithische artefacten, en de periode van de ijzertijd/Romeinse tijd door de vondst van handgevormd aardewerk. Er is dus sprake van een hoge archeologische potentie.

Het feit dat ter hoogte van het onderzoeksgebied sprake is van de afzetting van colluvium en de aanwezigheid van de bolle akkers, die aangelegd werden tijdens de 15de-16de eeuw, zorgden er voor dat het aanwezige archeologisch erfgoed grotendeels goed bewaard gebleven is. Mogelijk is er, ten gevolge van de ligging op hellend terrein, enige erosie opgetreden.

De aanwezigheid van woningen binnen de onderzoekszone, zichtbaar op de Ferrariskaart en de atlas der buurtwegen wijst mogelijk op enige verstoring van het archeologisch bodemarchief. Tijdens het vooronderzoek konden reeds een aantal verstoringen ten gevolge hiervan worden vastgesteld.

6 Thoen/Van Hove 1979: 194

4 Resultaten terreinonderzoek

4.1 Toegepaste methoden & technieken

De bovengrond van de opgravingsvlakken werd verwijderd tot op het archeologisch leesbare niveau, bepaald door de leidinggevende archeoloog. Alle sporen, werkputten en een aantal representatieve profielen werden fotografisch vastgelegd. Vervolgens werden alle vlakken, profielen, sporen en aanlegvondsten topografisch ingemeten en werden de sporen en profielen beschreven, waarna de sporen werden gecoupeerd, ingetekend en gefotografeerd. Daar waar structuren werden aangetroffen werd getracht de hiertoe behorende sporen in eenzelfde richting en in een fase te couperen, teneinde ze reeds op het terrein zo goed mogelijk te kunnen evalueren.

4.2 Periodes

Tijdens het onderzoek werden resten aangetroffen uit verschillende periodes. In de eerste plaats werden vondsten uit de steentijd aangetroffen. Uit de late bronstijd, de ijzertijd en de Romeinse tijd werden sporen van menselijke aanwezigheid aangetroffen (rurale activiteit?). Er werd ook een grafstructuur aangetroffen, vermoedelijk te plaatsen in de midden-bronstijd. Daarnaast werden ook uit de hoge middeleeuwen en de middeleeuwen/nieuwe tijd een aantal resten aangetroffen. De nieuwste tijd was tot slot ook aanwezig door bodemingrepen die dateren uit de fase van de voormalige bewoning ter hoogte van het onderzoeksgebied.

4.3 Sporen

In totaal werden 427 sporen geregistreerd. Na evaluatie bleken hiervan 65 natuurlijk en 362 antropogeen van aard.

Paalsporen	Kuilen	Leidingen en verstoringen	Greppels	Muren en uitbraaksporen
180	129	8	32	8

Tabel 1: Overzicht van de voornaamste categorieën in de aangetroffen sporen

De voornaamste categorieën die onderscheiden konden worden zijn paalsporen, kuilen en greppels. Ook de aanwezigheid van leidingen en verstoringen, en muren en uitbraaksporen kon in mindere mate vastgesteld worden.

4.4 Vondsten

In totaal werden 1999 fragmenten van voorwerpen ingezameld, waarvan 1941 in geregistreerde sporen.

Categorie	Subcategorie	Totaal
Aardewerk	Vaatwerk	1503
	Bouwmateriaal	172
	Andere	45
Glas	Vaatwerk	70
	Bouwmateriaal	29
	Andere	1
Metaal		66
As, sintels, slakken		18
Organisch materiaal	Bot	26
	Houtskool	2
	Schelp	2
	Steenkool	2
Mortel		4
Steen	Kalksteen	1
	Kei	3
	Lei	9
	Silex	18
	Andere	26
Kunststof		2

Tabel 2: Overzicht van de verschillende vondstcategorieën

De meeste vondsten bestaan uit aardewerk, met als belangrijkste categorieën het vaatwerk en het bouwmateriaal. Ook de categorie 'andere', die hoofdzakelijk bestaat uit kleipijpen, is opvallend sterk vertegenwoordigd. Het aardewerk wordt gevolgd door glas, dat eveneens als belangrijkste categorieën vaatwerk en bouwmateriaal omvat. De materiaalgroep bestaande uit metaal is eveneens behoorlijk omvangrijk. Tot slot zijn ook nog de categorieën slakken, organisch materiaal, mortel en kunststof aanwezig.

4.5 Natuurwetenschappelijke analyses

Van een aantal onderzochte sporen werden monsters genomen voor verdere natuurwetenschappelijke analyses. Deze omvatten houtskool voor ^{14}C -datering. Tijdens het onderzoek werden geen sporen aangetroffen met een vulling die rijk is aan organisch materiaal.

Een nota met de resultaten van deze analyses en hun bijdrage tot de kennis over de site zal na afloop van de analyses worden toegevoegd.

4.5.1 ^{14}C -datering

Vier ^{14}C -dateringen worden uitgevoerd, waaronder één op een laag (a) uit een afvalkuil (spoor 34) die gelegen is in het noorden van het terrein en die rijk is aan materiaal en onder andere een fibula opleverde (zie verder). Verder wordt ook het houtskool geanalyseerd van de greppelstructuur (spoor 271) die een klein areaal afbakent binnen de grotere grafcirkel in het westen van het onderzoeksgebied. De laatste twee analyses worden uitgevoerd op twee kuilen die eveneens binnen de grotere grafcirkel gelegen zijn. De ene is spoor 276, de andere is laag a van spoor 295, dat nog een aantal grote fragmenten aardewerk bevatte. Helaas werd in de vulling van de grotere grafcirkel geen houtskool aangetroffen.

5 Steentijdvondsten

Tijdens het onderzoek werden een aantal vondsten in silex aangetroffen, die voor een groot deel te dateren zijn in de steentijd.

5.1 De artefacten

De steentijdartefacten die tijdens het onderzoek aangetroffen werden, zijn verspreid over het onderzoeksgebied aanwezig.

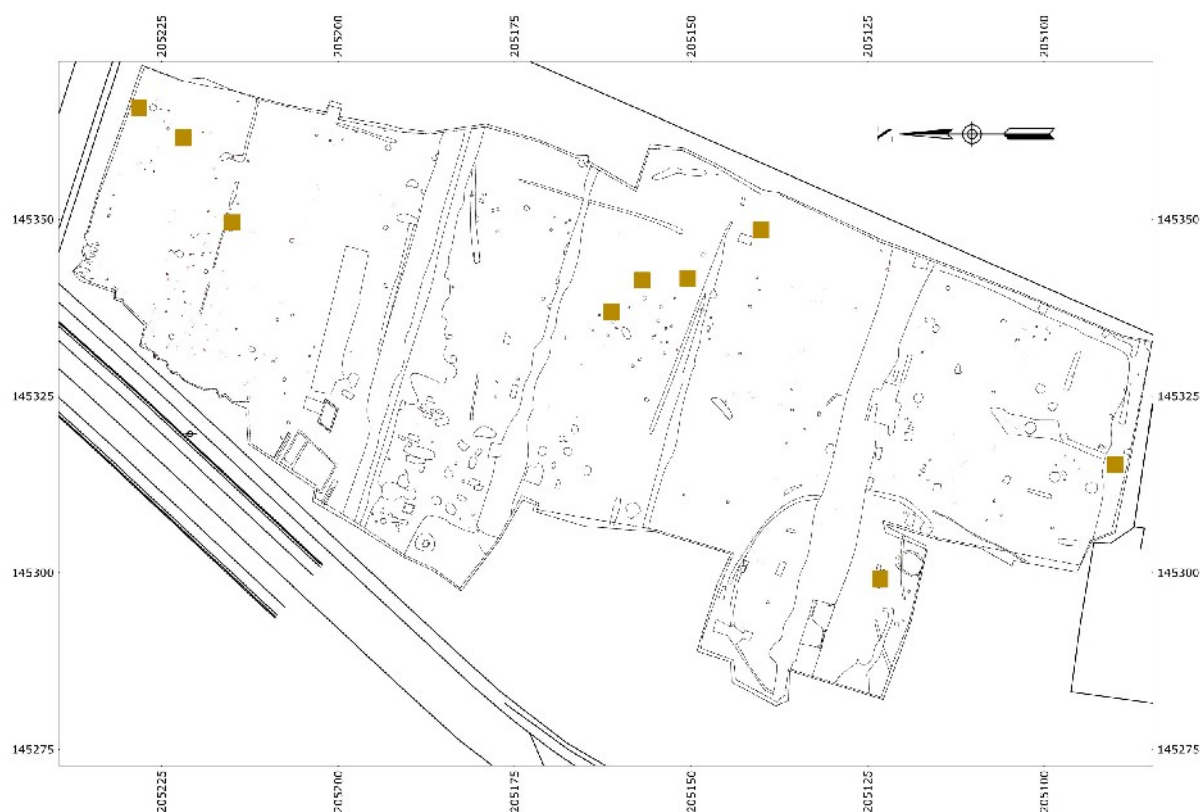

Fig. 11: Situering van de silex artefacten in het onderzoeksgebied

In totaal werden op de site 18 vondsten in silex ingezameld. Hiervan zijn er zes te beschouwen als natuurlijk van oorsprong.⁷ Eén artefact, V040, gerecupereerd uit een kuil (spoor 105) is te determineren als een post-middeleeuwse geweerkei. Met weglating van deze vondsten blijken er twee concentraties aanwezig te zijn, één in het noorden en één centraal in het onderzoeksgebied (Fig. 11). Verder zijn er nog twee vondsten aangetroffen in het zuiden van het onderzoeksgebied, die echter los van elkaar kunnen geïnterpreteerd worden.

⁷ Met dank aan Marjolein Van Celst.

Vondstnummer	Beschrijving	Context
WP1AV2	Afslag, steker	Vondst aanleg vlak
WP1AV14	Afslag met schors	Vondst aanleg vlak
WP2AV7	Fragment silexknol met schors, natuurlijk	Vondst aanleg vlak
WP2AV8	Afslag	Vondst aanleg vlak
WP2AV9	Fragment silexknol, natuurlijk	Vondst aanleg vlak
WP2AV10	Afslag met schors, natuurlijk	Vondst aanleg vlak
WP2AV11	Afslag met schors	Vondst aanleg vlak
WP2AV12	Afslag met schors, retouches op dorsale zijde, schrabber	Vondst aanleg vlak
WP2AV15	Afslag met schors	Vondst aanleg vlak
LV2	Klingfragment	Losse vondst in werkput 2
V023	Klingfragment	Kuil (spoor 37)
V038	Fragment silex met schors, natuurlijk	Afvalkuil (spoor 34)
V040	Afslag, geweerkei	Kuil (spoor 105)
V105	Afslag met schors	Weg (spoor 210)
V131	Fragment silexknol met schors, natuurlijk	Afvalkuil (spoor 257)
V163	Afslag	Kuil (spoor 295 laag a)
V163	Fragment silex, natuurlijk	Kuil (spoor 295 laag a)
V167	Afslag	Kuil (spoor 295 laag b)

Tabel 3: Overzicht van de steentijdartefacten

5.2 Locaties met stenen artefacten

Noordelijke concentratie

De noordelijke concentratie bestaat uit drie stenen artefacten die niet ver van elkaar werden aangetroffen. Het gaat om een steker (WP1AV2, Fig. 12) en een afslag met schors (WP1AV14), beide gerecupereerd bij de aanleg van het vlak. Verder kan ook een klingfragment hierbij gerekend worden (V023), dat afkomstig is uit een kuil, spoor 37.

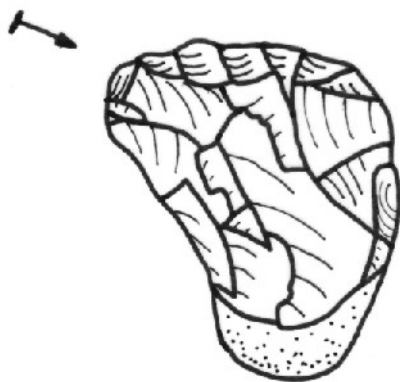

Fig. 13: WP1AV12, schaal 1:1

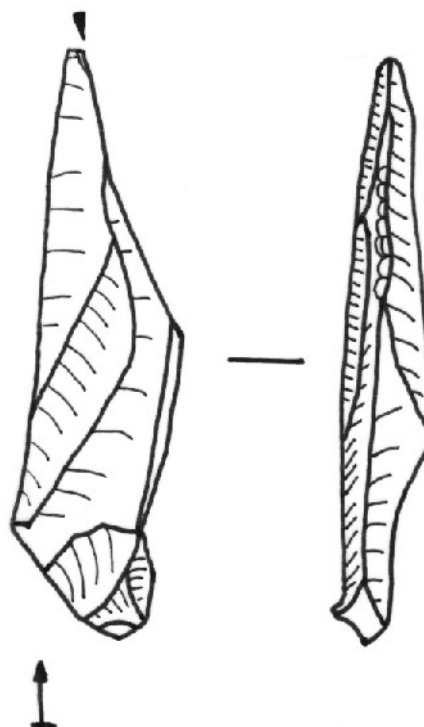

Fig. 12: WP1AV2, schaal 1:1

Centrale concentratie

De centrale concentratie bestaat uit vier stenen artefacten die niet ver van elkaar werden aangetroffen. Het gaat hierbij om een afslag (WP2AV8), een afslag met schors (WP2AV11), een schrabber (WP2AV12, Fig. 13) en opnieuw een afslag met schors (WP2AV15). Alle artefacten van deze concentratie werden gerecupereerd bij de aanleg van het vlak. WP2AV8 en WP2AV15 hebben een gelijkaardig uitzicht als WP2AV12. Het is mogelijk dat het bijproducten zijn bij de productie van de schrabber, WP2AV12, maar *refitting* leverde niets op.

V105

Vondst 105 is een afslag met schors die aangetroffen is in spoor 210, een spoor dat geïnterpreteerd kan worden als het restant van een weg, en dat te dateren is in de nieuwe of nieuwste tijd. Deze vondst bevindt zich hier bijgevolg in secundaire context.

V163 en 167

Vondst 163 omvat twee fragmenten silex, waarvan één te beschouwen is als van natuurlijke oorsprong. De andere is een afslag, die aangetroffen werd in de bovenste laag van een kuil, spoor 295 laag a, binnen de kringgreppel (zie verder). Ook uit de onderste laag, laag b, is ook een afslag afkomstig (V167).

5.3 Besluit

De steentijdartefacten omvatten 18 fragmenten silex, waarvan er zes te beschouwen zijn als van natuurlijke oorsprong, terwijl er nog één te interpreteren is als een post-middeleeuwse geweerkei.

Verder zijn er in de vondsten twee concentraties te herkennen. De noordelijke concentratie omvat drie silex artefacten, waaronder ook een steker. De centrale concentratie omvat vier silex artefacten, waaronder, waaronder een schrabber. Het lijkt er op dat ook twee van de andere artefacten uit deze concentratie afkomstig zijn van dezelfde knol als de schrabber, hoewel *refitting* niets opleverde.

Tot slot zijn nog enkele artefacten afkomstig uit geregistreerde sporen. Het gaat om een afslag die zich in bevindt in een spoor dat geïnterpreteerd kan worden als het restant van een weg en twee afslagen uit een kuil binnen de kringgreppel.

6 Sporen uit de bronstijd

Na de steentijd dateren de eerstvolgende menselijke sporen uit de bronstijd. Deze periode is eerder beperkt vertegenwoordigd.

6.1 Situering van de sporen binnen het onderzoeksgebied

De sporen uit de bronstijd zijn te situeren in het uiterste westen van het onderzoeksgebied en omvatten een wel omsloten areaal (Fig. 14).

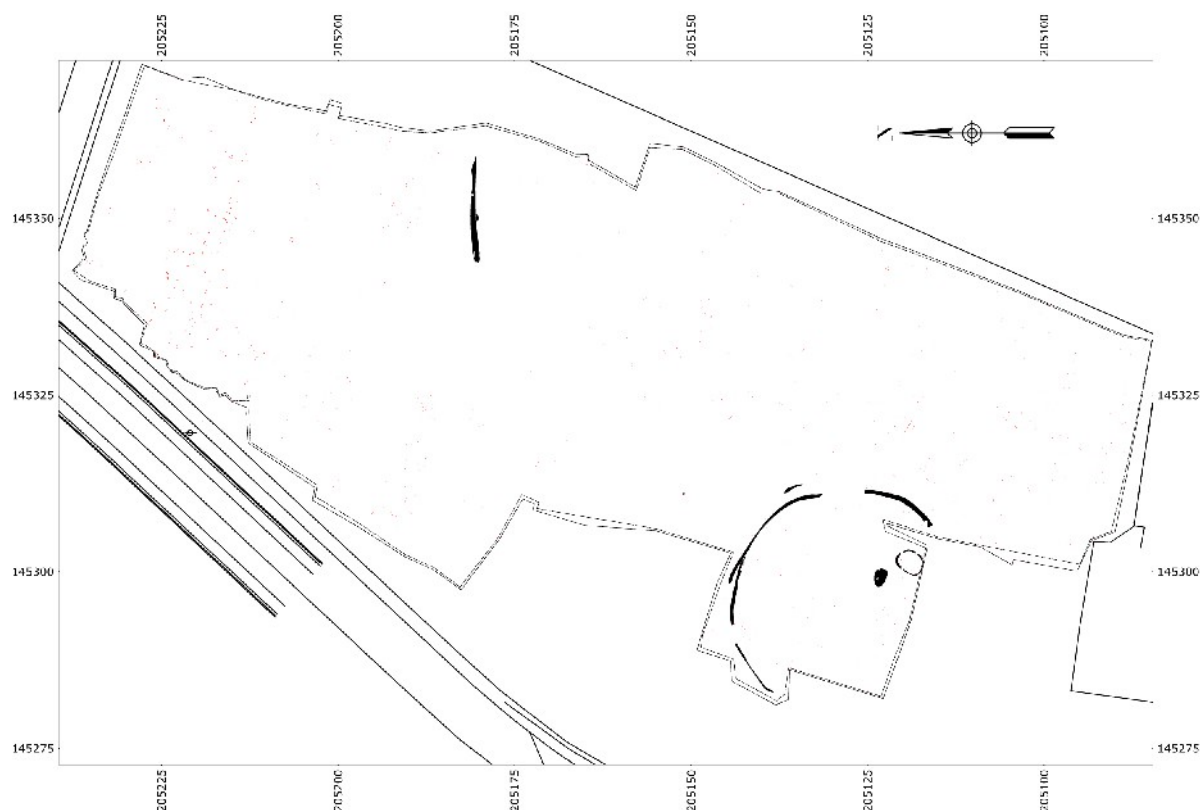

Fig. 14: Situering van de sporen uit de bronstijd

6.2 Beschrijving van sporen en vondsten⁸

De aangetroffen sporen omvatten haast uitsluitend greppelstructuren die vermoedelijk geïnterpreteerd mogen worden als grafstructuren, hoewel het ontegensprekelijke bewijs in de vorm van inhumatie- of crematieresten niet aangetroffen werd. Wel werd er een kuil aangetroffen binnen de grootste grafcirkel. De kuil is wellicht in een latere periode te plaatsen dan de aanleg van de vermoedelijke grafstructuur.

6.2.1 Greppels

De greppels die lijken te dateren uit de bronstijd, zijn bijna allemaal te relateren aan de cirkelvormige structuur die hoogstwaarschijnlijk te beschouwen is als een grafcirkel. De greppel (spoor 126, 150, 285 en 289) heeft een lichtbruine homogene vulling, een maximale diepte van 28 cm en bakent een cirkelvormige areaal af met een doormeter van 34 m (Fig. 15). Helaas wordt een groot stuk van het centrale areaal dat door de greppel omsloten wordt, verstoord door een perceelsgracht (spoor 141) die te dateren is in de nieuwe of nieuwste tijd. Vondsten uit de greppel

⁸ Met dank aan Jeroen Van Vaerenbergh voor de determinatie.

omvatten tien fragmenten handgevoemd aardewerk. Op basis van morfologische kenmerken kan de kringgreppel gedateerd worden in de midden-bronstijd, van 1800 tot 1150 voor Chr.

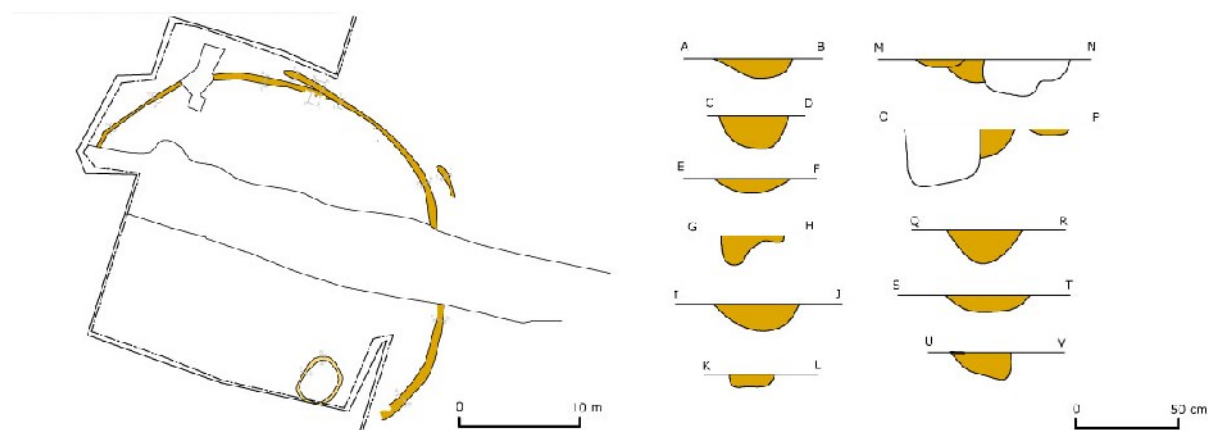

Fig. 15: Grondplan en doorsnedes van spoor 126

Binnen de grote kringgreppel werd een kleinere kringgreppel (spoor 271) vastgesteld. Deze greppel heeft een lichtbruin witte homogene vulling met een uitgeloogd uitzicht. Het spoor omvat een areaal van 4,2 x 3,25 m en heeft een maximale diepte van 12 cm (Fig. 16). Het is onduidelijk of deze structuur gezien moet worden als een voorloper van de latere grafheuvel of dat hij dateert van na het nivelleren van de oorspronkelijke grafheuvel. Helaas bevonden zich geen verdere resten binnen dit kleinere areaal.

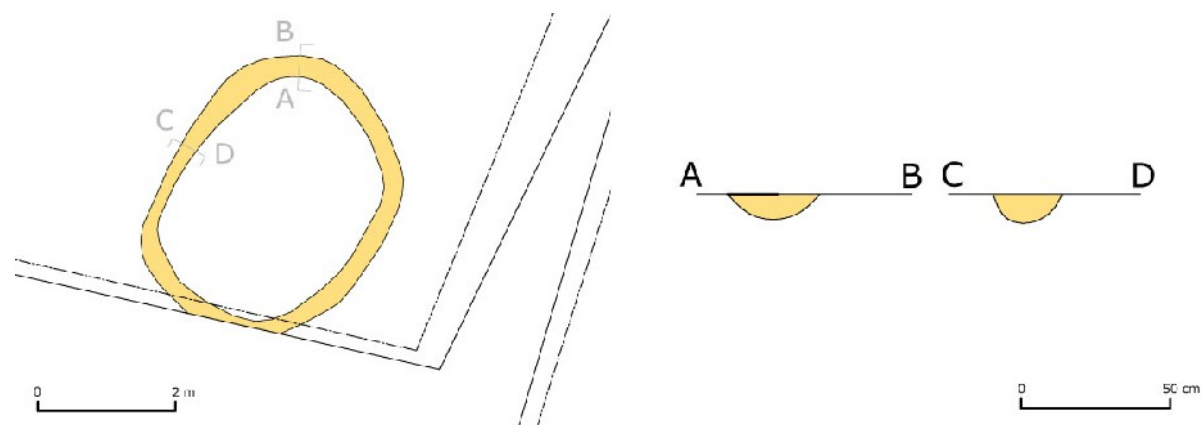

Fig. 16: Grondplan en doorsnedes van spoor 271

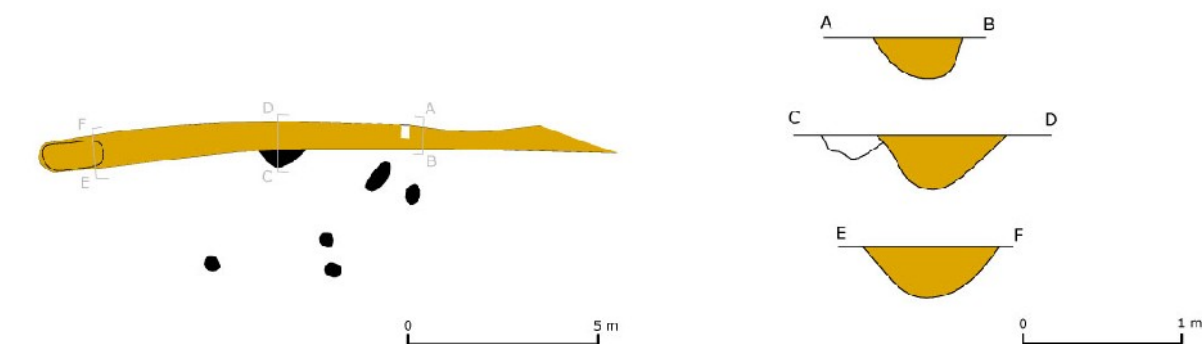

Fig. 17: Grondplan en doorsnede van spoor 307, met aanduiding van de vondstconcentratie

Spoor 307 is gelegen ten oosten van de vorige en heeft een oost-west oriëntatie (Fig. 18). Het behoort niet tot de reeds vermelde cirkelvormige structuur. Deze greppel is nog dieper bewaard en valt vooral op door de grote hoeveelheid handgevormd aardewerk die erin aangetroffen werd. De vondsten werden vooral aangetroffen in het uiterste westen van de greppel. Er kan bijgevolg gesproken worden van een vondstconcentratie die waarschijnlijk mag beschouwd worden als een dump van afval. Een dergelijke dump van afval is onder andere ook gekend uit de Romeinse periode. Een vergelijkbaar voorbeeld kan gevonden worden op de site Europark Zuid in Sint-Niklaas.⁹

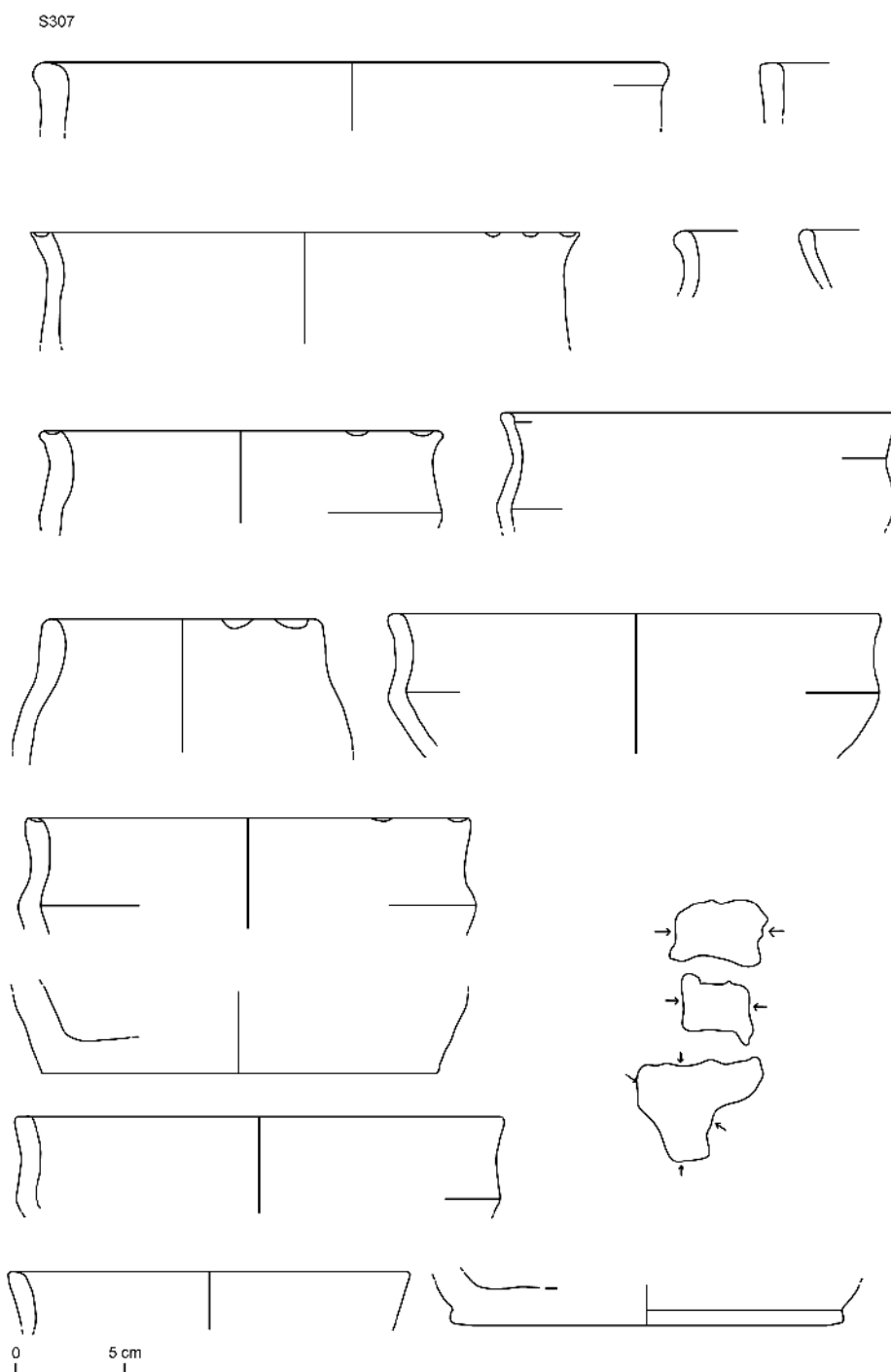

Fig. 18: Vondstmateriaal uit spoor 307

9 Mondelinge mededeling Jeroen Van Vaerenbergh

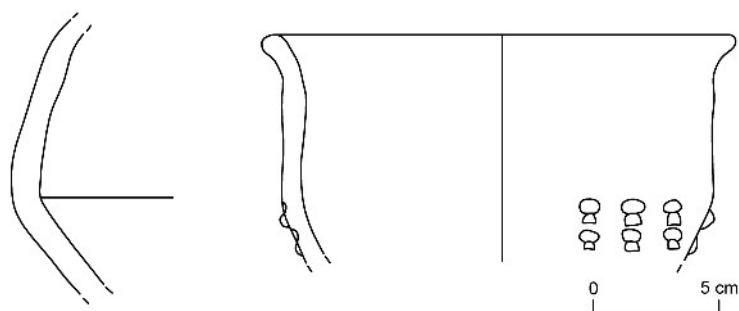

Fig. 19: Vondstmateriaal uit spoor 307

Het vondstmateriaal omvat in totaal 125 fragmenten aardewerk, waaronder twee fragmenten verbrande leem die te beschouwen zijn als bouw materiaal, en één fragment metaal dat helaas te sterk gecorrodeerd is om te kunnen achterhalen wat het was. Alle aardewerk bestaat uit handgevormde grote recipiënten, waarin 15 individuen onderscheiden konden worden (Fig. 18). Het materiaal lijkt te dateren in de late bronstijd of de vroege ijzertijd.

Categorie	Subcategorie	Totaal
Aardewerk	Vaatwerk	125
Metaal		1

Context	Aardewerksoort	Randfragmenten	Bodemfragmenten	Wandfragmenten	Totaal
307	Handgevormd aardewerk	21	3	101	125

Het deel van de wand onder de knik werd voorzien van een plastische versiering door middel van uitgeknepen, piramidale kleiknoppen (Fig. 19). Deze zogenaamde 'diamantknoppen' werden vrij regelmatig gerangschikt. Vergelijkbaar materiaal werd onder andere aangetroffen op de site Zomergem – Zomergemboven,¹⁰ waar diverse vondsten uit de metaaltijden werden aangetroffen.

6.2.2 Kuilen

Tot slot kan mogelijk ook een grote kuil (spoor 295), waar nog resten van recipiënten in aardewerk in aangetroffen werden, met de grafstructuur in verband gebracht worden. De kuil lijkt geen resten van crematie te bevatten en kan op basis van vondstmateriaal gedateerd worden in de late bronstijd of vroege ijzertijd.

De kuil kent twee vullingen. De bovenste laag heeft een homogeen grijsbruin uitzicht, terwijl de onderste een eerder roodbruin uitzicht heeft en sterk uitgelopen is (Fig. 20).

¹⁰ De Clercq/Thoen 1995: 74-75.

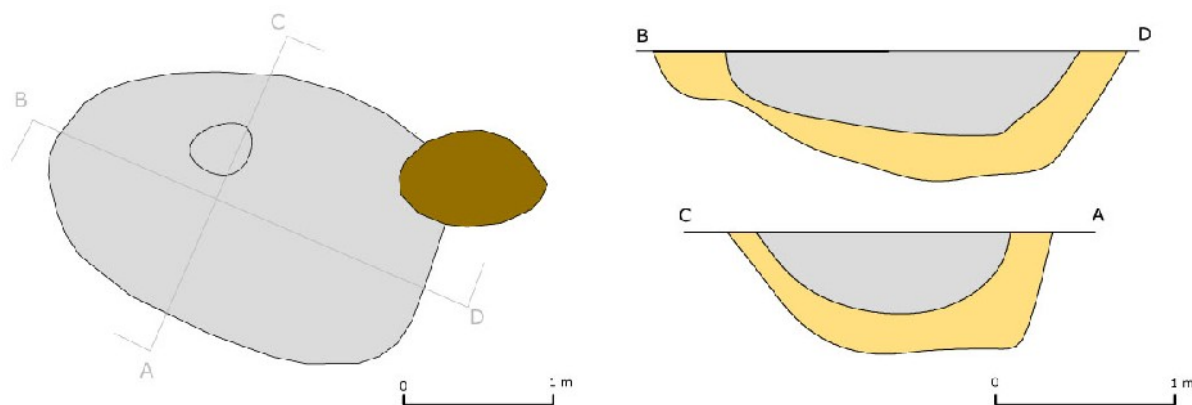

Fig. 20: Grondplan en doorsnedes van spoor 295, met aanduiding van de vondstconcentratie (kleine grijze cirkel)

Uit laag a konden 170 fragmenten handgevormd aardewerk worden gerecupereerd. Het aardewerk heeft doorgaans een vrij dikke wand. Deze behoren toe aan minimaal drie kookpotten (Fig. 21 en Fig. 22), en lijken gedateerd te kunnen worden in de late bronstijd. Laag b leverde slechts een fragment aardewerk op, een niet nader te determineren fragment handgevormd aardewerk. Ook werden in laag a twee fragmenten silex aangetroffen: een afslag en een fragment te beschouwen als van natuurlijke oorsprong. Ook uit laag b is een afslag afkomstig (zie steentijdvondsten).

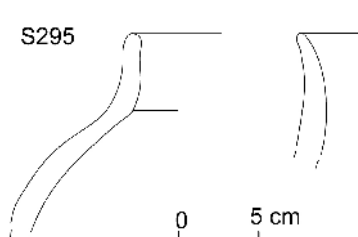

Fig. 22: Vondstmateriaal uit Spoor 295 laag a

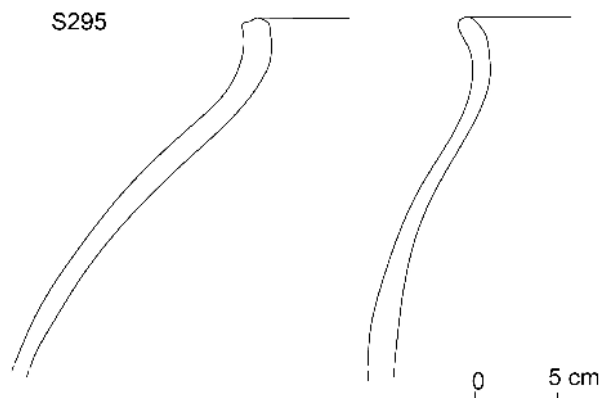

Fig. 21: Vondstmateriaal uit Spoor 295 laag a

Categorie	Subcategorie	Totaal
Aardewerk	Vaatwerk	147
Steen	Silex	1

Context	Aardewerksoort	Randfragmenten	Bodemfragmenten	Wandfragmenten	Totaal
295	Handgevormd aardewerk	7		148	155
295a	Handgevormd aardewerk			23	23
295b	Handgevormd aardewerk			1	1

In verband met spoor 295 kan ook spoor 277 vermeld worden, een spoor met een donkerbruine homogene vulling. Het gaat om een kuil die boven spoor 295 gelegen is, en in de nieuwe of nieuwste tijd gedateerd kan worden. Aan de onderzijde van de kuil werden nog 13 fragmenten handgevormd aardewerk aangetroffen die aansluiten bij het vondstmateriaal van spoor 277 (Fig. 23). Verder leverde de kuil nog twee fragmenten faïence op en een fragment van een kleipijp.

Tot slot kan ook spoor 311 in de late bronstijd of vroege ijzertijd gedateerd worden. De kuil heeft een lichtbruin, homogeen uitzicht en wordt doorsneden door een greppel uit de late bronstijd of de vroege ijzertijd (spoor 307). Bijgevolg is deze kuil ouder dan de greppel. Vondsten uit deze kuil omvatten twee fragmenten handgevormd aardewerk, die afkomstig zijn van één individu (Fig. 24).

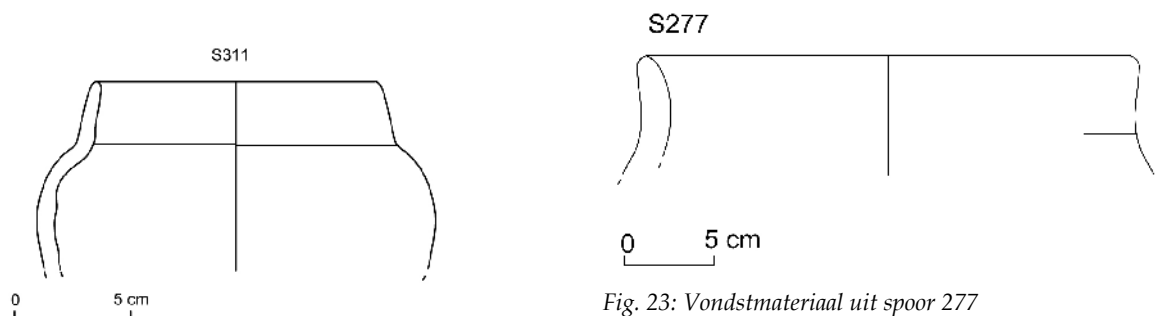

Fig. 24: Vondstmateriaal uit spoor 311

Fig. 23: Vondstmateriaal uit spoor 277

6.3 Besluit

Sporen uit de bronstijd zijn schaars en omvatten uitsluitend greppels en kuilen. Het gaat enerzijds om twee kringgreppels in het zuidwesten van het terrein. Deze kringgreppels kunnen vermoedelijk gezien worden als grafstructuren. De grootste van de twee kan op basis van morfologische kenmerken verder nog in de midden-bronstijd gedateerd worden, tussen 1800 en 1200 voor Christus. Een laatste greppel uit deze periode, te dateren in de late bronstijd of de vroege ijzertijd, valt dan weer op door de aanwezigheid van een dump aan aardewerk.

De aanwezige kuilen kunnen vermoedelijk in verband gebracht worden met de reeds vermelde greppels. Eén van de kuilen, spoor 295, is mogelijk zelfs in verband te brengen met de opgemerkte grafstructuur. In deze kuil werden echter geen resten van begraving of crematie aangetroffen, waardoor de kuil mogelijk eerder te beschouwen is in het kader van het deponeren van giften. De andere wordt doorsneden door de greppel met een dump aan aardewerk.

7 Bewoningssporen uit de ijzertijd/Romeinse tijd

In tegenstelling tot de voorgaande periodes zijn sporen uit de ijzertijd en/of Romeinse tijd eerder frequent aangetroffen tijdens het onderzoek. Datering van deze fase gebeurde op basis van aardewerk, dat hoofdzakelijk in prehistorische traditie (handgevormd) werd vervaardigd.

7.1 Situering van de sporen binnen het onderzoeksgebied

De Romeinse sporen komen verspreid over het onderzoeksgebied voor.

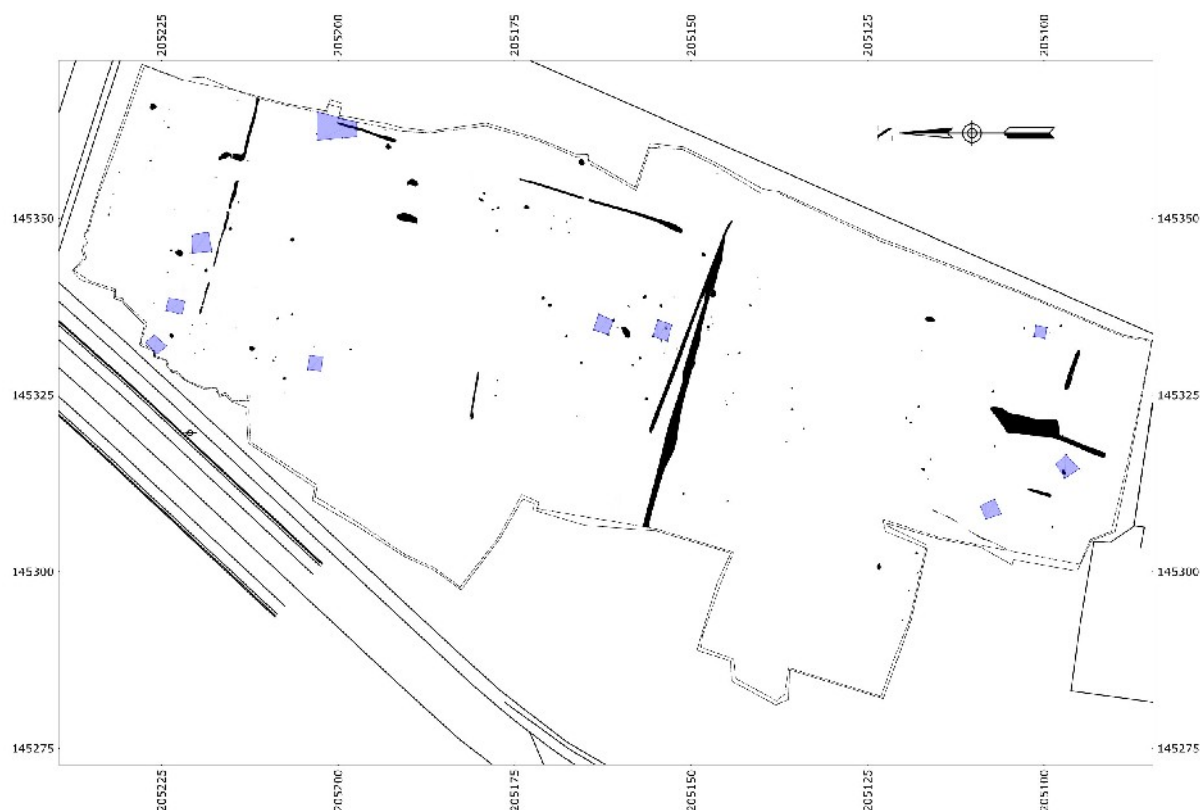

Fig. 25: Situering van de sporen uit de ijzertijd/Romeinse tijd

7.2 Fasering van de site

Bij de meeste sporen die aan deze periode kunnen toegeschreven worden is het niet mogelijk tot een nauwkeurigere datering te komen dan globaal de ijzertijd/Romeinse tijd.¹¹ Er kon wel een bewoningsfase uit de Romeinse tijd vastgesteld worden, met een globale datering in de Flavische periode (69-96 na Chr.). Ook werden enkele sporen met een datering later in de Romeinse tijd geregistreerd.

7.3 Beschrijving van sporen en vondsten

De aangetroffen sporen zijn te interpreteren als gebouwen, greppels en kuilen.

¹¹ De sporen die konden toegeschreven worden aan de late bronstijd/vroege ijzertijd, zijn besproken bij het hoofdstuk sporen uit de bronstijd.

7.3.1 Gebouwen en palenzwermen

Tijdens het onderzoek konden een aantal structuren herkend worden die aan de ijzertijd/Romeinse tijd toe te schrijven zijn, en die onder te verdelen zijn in enerzijds gebouwplattegronden en anderzijds spijkers (voorraadschuurtjes). Helaas zijn de gebouwplattegronden slecht bewaard gebleven, waardoor er vaak slechts een aantal vage aanwijzingen zijn voor de aanwezigheid van een woonhuis. De resten van de spijkers, waarvan de palen meestal dieper ingezet waren, zijn veel duidelijk bewaard gebleven, en geven duidelijk aan dat er zich in het onderzoeksgebied een aantal erven bevonden hebben.

Gebouwplattegrond 1

Gebouwplattegrond 1 is een oost-west georiënteerde gebouwplattegrond (spoor 101, 393, 394 en 395) met een lente/breedte van 5,75 m (Fig. 26). De paalsporen hebben een donkerbruine gevlekte vulling, een diameter van 25 cm en een maximale diepte van 15 cm. Ze waren dus nog slechts zeer ondiep bewaard. Het is echter ook mogelijk dat het om een bijgebouw gaat. Uit de paalsporen is één wandfragmentje handgevormd aardewerk afkomstig.

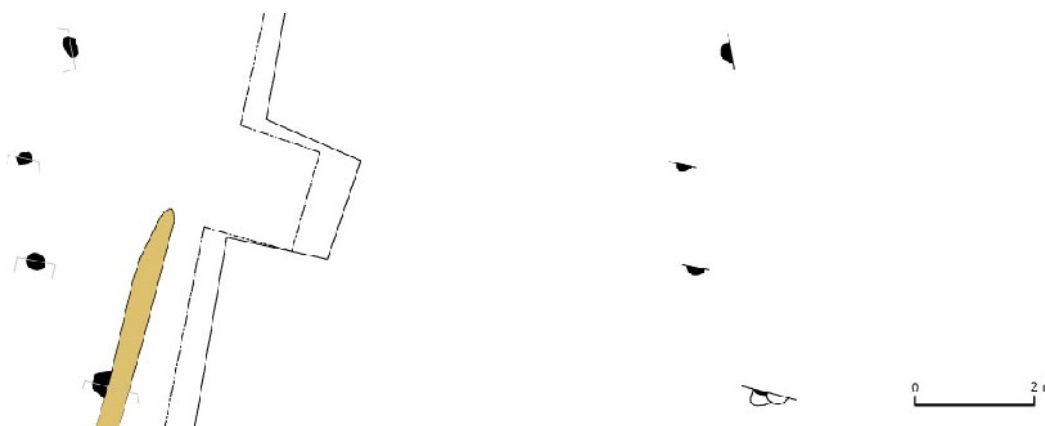

Fig. 26: Grondplan en doorsnede van huisplattegrond 1

Het is mogelijk deze structuur te dateren op de overgang van de ijzertijd naar de Romeinse tijd, op basis van de plattegrond. Een vergelijkbare structuur werd aangetroffen in Merelbeke – Axxes. Hier werd een noord-zuid geïoriënteerd gebouw aangetroffen dat éénschepig was en bestond uit twee zware wandpalen aan elke zijde en één zware nokdrager aan elke korte zijde.¹² Vergelijking is echter moeilijk doordat de paalsporen van de hier aangetroffen structuur zeer slecht bewaard bleken. Toch kan gezegd worden dat de structuur uit Merelbeke grotere afmetingen kent.

Wanneer de structuur echter vergeleken wordt met de aangetroffen greppelstructuur die globaal te dateren is in de Romeinse tijd (zie verder), valt op dat de paalstructuur doorsneden wordt door de greppel en een afwijkende oriëntatie vertoont. Dit wijst er op dat de plattegrond ouder is dan de overliggende greppelstructuur. De oriëntatie sluit verder eerder aan bij die van greppel 307, die eerder in de bronstijd te dateren is. Door de afwezigheid van vondstmateriaal en andere dateringselementen, blijft het moeilijk een uitspraak te doen over de datering van de aangetroffen plattegrond.

Spoor 61

Verder kan nog spoor 61 vermeld worden, een staander met een grijsbruine gelaagde vulling, een lengte van 98 cm en een maximale diepte van 84 cm (Fig. 27). Er zijn helaas geen verdere aanwijzingen dat dit spoor in relatie staat met andere sporen. Bijgevolg is er geen bewijs van een huisplattegrond ter hoogte van dit spoor.

¹² De Clercq *et al.* 2002: 132

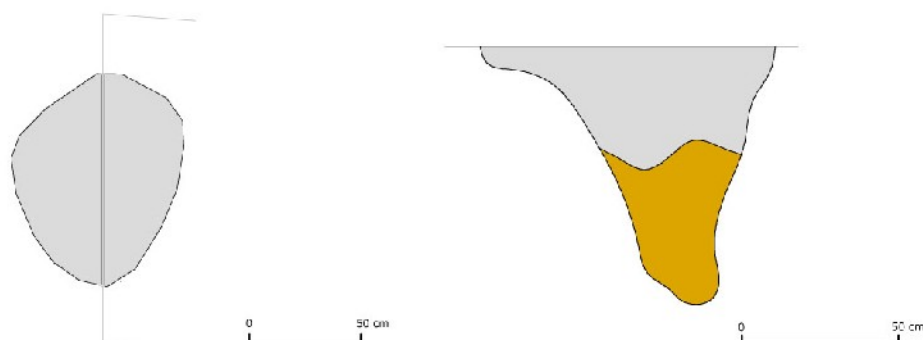

Fig. 27: Grondplan en doorsnede van spoor 61

7.3.2 Bijgebouwen

Het onderzoek leverde in totaal negen bijgebouwen op uit de ijzertijd/Romeinse tijd. Het gaat steeds om vierpostenspijkers en in één geval om een zespostenspijker. De afmetingen van de bijgebouwen bevinden zich tussen 1,8 en 2,4 m. De zespostenspijker heeft tot slot nog een afmeting van 2,7 x 2,6 m. De paalsporen hebben allen een homogeen bruine tot lichtgrijze vulling.

Nummer	Omschrijving	Spoornummers	Afmetingen	Oriëntatie
1	Vierpostenspijker	S6, S7, S40 en S41	2,3 x 1,7 m	NO-ZW
2	Vierpostenspijker	S50, S51, S52 en S73	2,3 x 1,8 m	N-Z
3	Zespostenspijker	S19, S21, S81, S84, S85 en S86	2,7 x 2,6 m	N-Z
4	Vierpostenspijker	S421 en S422	2,1 x ? m	N-Z
5	Vierpostenspijker	S190, S191, S193 en S194	2,3 x 2,0 m	NO-ZW
6	Vierpostenspijker	S198, S200, S204 en S252	2,5 x 2,3 m	NO-ZW
7	Vierpostenspijker	S245, S246 en S247	2,3 x 2,2 m	NO-ZW
8	Vierpostenspijker	S236, S237, S238 en S242	2,7 x 2,5 m	NO-ZW
9	Vierpostenspijker	S222, S223, S224 en S225	1,6 x 1,5 m	N-Z

Tabel 4: Overzicht van de bijgebouwen

Spijkers noordelijke concentratie

In de noordelijke concentratie zijn er vier spijkers aanwezig (Fig. 28). Het gaat om een vierpostenspijker (spoor 6, 7, 40 en 41) met een noordoost-zuidwest oriëntatie, een vierpostenspijker (spoor 50, 51, 52 en 73) met een noord-zuid oriëntatie en een zespostenspijker (spoor 19, 21, 81, 84, 85 en 86) met ook een noord-zuid oriëntatie. Een laatste is een spijker waarvan slechts twee sporen bewaard gebleven zijn (spoor 421 en 422) heeft een noord-zuid oriëntatie.

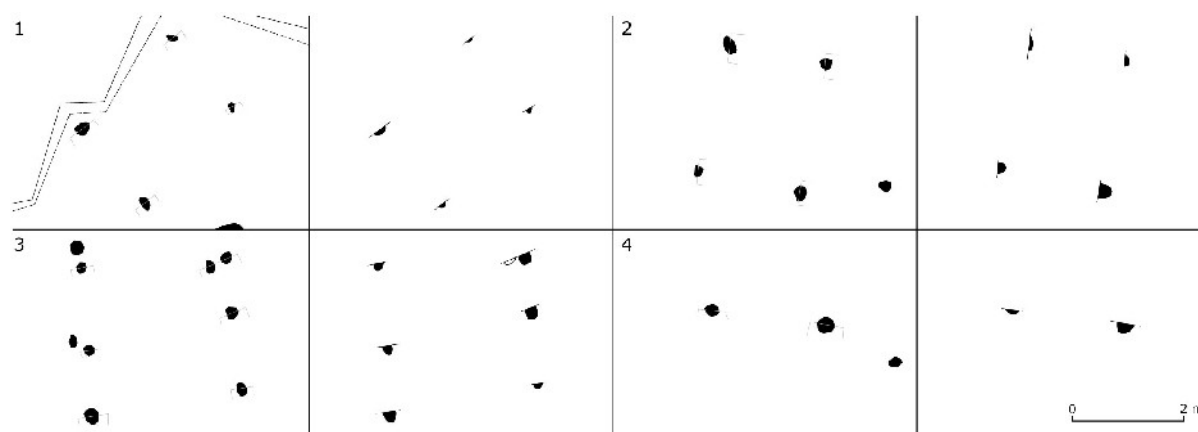

Fig. 28: Grondplan en doorsnedes spijkers noordelijke concentratie

Spijkers centrale concentratie

Centraal in het onderzoeksgebied zijn nog twee spijkers aangetroffen (Fig. 29). De eerste is een vierpostenspijker (spoor 190, 191, 193 en 194) met een noordoost-zuidwest oriëntatie. De laatste is opnieuw een vierpostenspijker (spoor 198, 200, 204 en 252) met een noordoost-zuidwest oriëntatie, vergelijkbaar aan de vorige. Uit spoor 191 werd één fragment handgevormd aardewerk gerecupereerd en uit spoor 198 twee fragmenten handgevormd aardewerk.

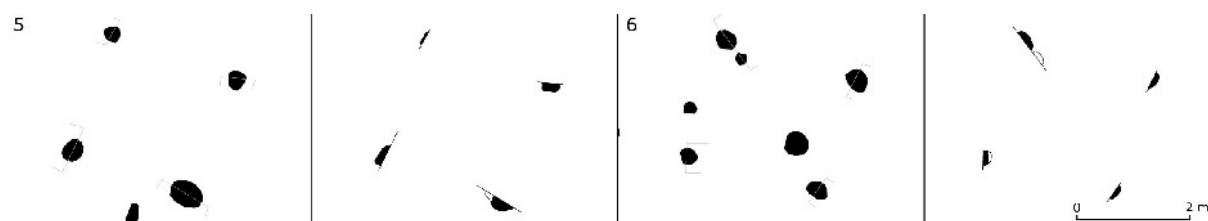

Fig. 29: Grondplan en doorsnedes spijkers centrale concentratie

Spijkers zuidelijke concentratie

In het zuiden van het onderzoeksgebied werden nog drie spijkers aangetroffen (Fig. 30). Het gaat om een vierpostenspijker, waarvan slechts drie paalsporen bewaard zijn (spoor 245, 246 en 247), met een noordoost-zuidwest oriëntatie. De tweede spijker is ook een vierpostenspijker (spoor 236, 237, 238 en 242), eveneens met een noordoost-zuidwest oriëntatie. De laatste is tot slot ook nog een vierpostenspijker (spoor 222, 223, 224 en 225) met een noord-zuid oriëntatie.

In spoor 247 werd een fragment handgevormd aardewerk aangetroffen, evenals een fragment kleurloos glas dat te interpreteren is als een fragment van een fles. Vermoedelijk kan het glas als intrusief beschouwd worden. Ook uit spoor 225 is tot slot nog een fragment handgevormd aardewerk afkomstig.

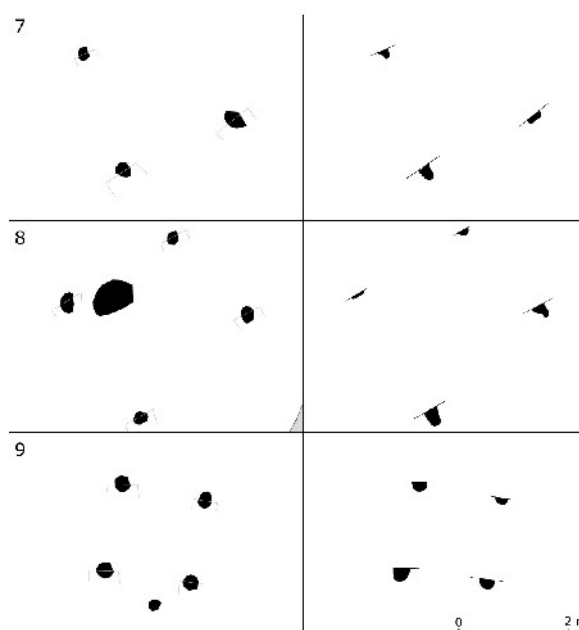

Fig. 30: Grondplan en doorsnedes spijkers zuidelijke concentratie

7.3.3 Greppels

De aangetroffen greppels hebben doorgaans een noordwest-zuidoost oriëntatie of staan haaks hierop. Deze oriëntatie sluit aan bij die van de hierboven besproken plattegronden.

Spoor 71, 80, 95 en 98

Deze greppel is gelegen in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied, heeft een noordoost-zuidwest oriëntatie en is slechts ondiep bewaard gebleven (Fig. 31). De greppel heeft een bruingrijze gevlekte vulling en heeft een breedte van 46 cm, een maximale diepte van 15 cm en een totale lengte van 32 m. Uit de greppel zijn vijf fragmenten handgevormd aardewerk afkomstig, te herleiden tot minimaal twee individuen.

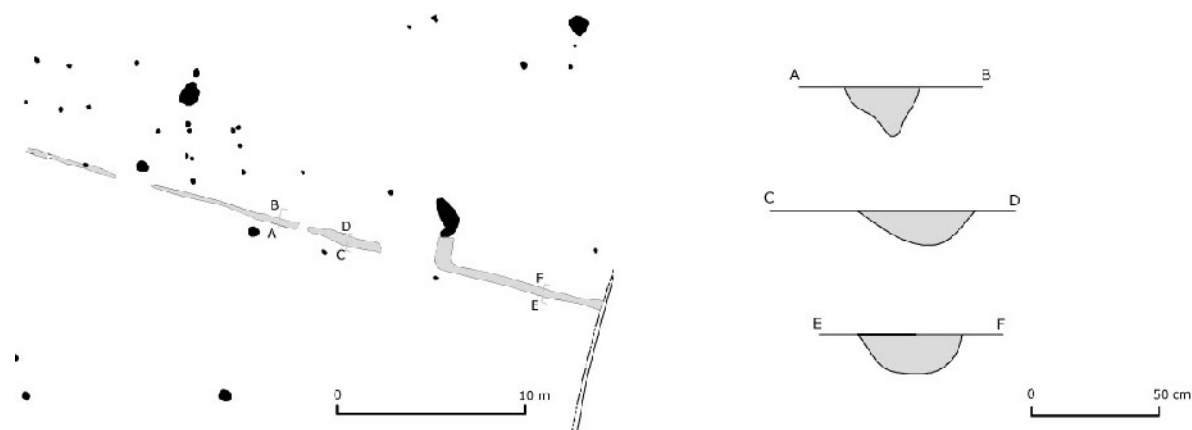

Fig. 31: Grondplan en doorsnede van sporen 75, 80, 95 en 98

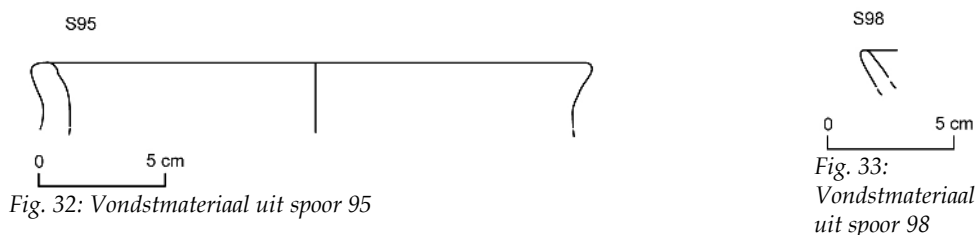

Fig. 32: Vondstmateriaal uit spoor 95

Fig. 33: Vondstmateriaal uit spoor 98

Spoor 392

Spoor 392 is meer naar het zuiden gelegen dan de vorige greppel, maar heeft een gelijkaardig uitzicht (Fig. 34). De greppel heeft een noordwest-zuidoost oriëntatie en is eveneens ondiep bewaard gebleven. Hij heeft een breedte van 36 cm, een maximale diepte van 15 cm en een lengte van 9 m. Uit de greppel zijn elf fragmenten handgevormd aardewerk afkomstig.

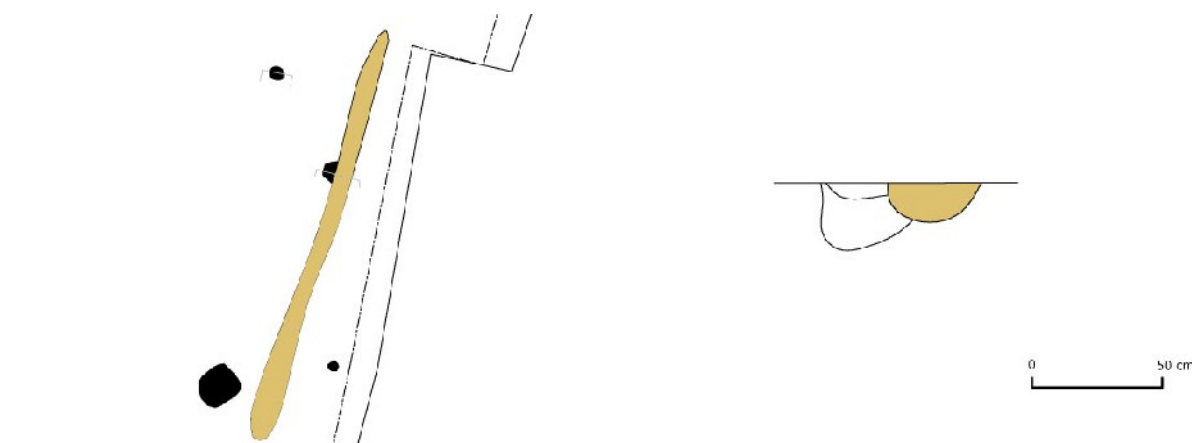

Fig. 34: Grondplan en doorsnede van spoor 392

Spoor 335

Deze greppel is centraal in het oosten gesitueerd en heeft eveneens een gelijkaardig uitzicht (Fig. 35). Hij heeft een noordoost-zuidwest oriëntatie en is ondiep bewaard gebleven. De breedte bedraagt 27 cm, de maximale diepte bedraagt 11 cm en de lengte bedraagt 6,8 m. Verder leverde de greppel ook nog een fragment handgevormd aardewerk op.

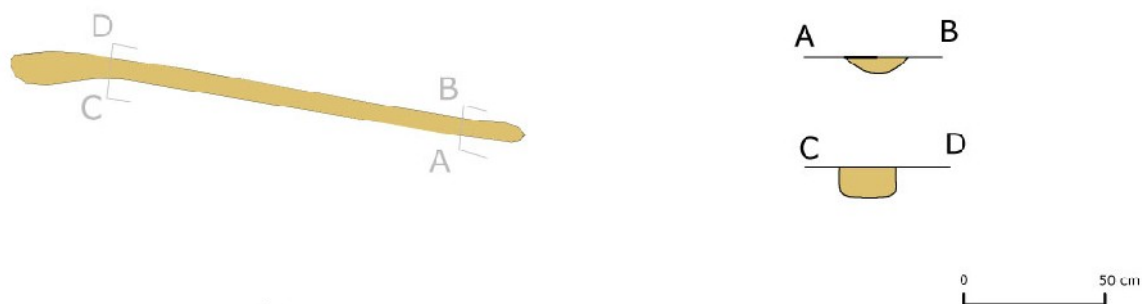

Fig. 35: Grondplan en doorsnede van spoor 335

Spoor 184 en 302

Deze greppel is zeer gelijkaardig aan spoor 392 en is vermoedelijk de verderzetting hiervan (Fig. 36). De greppel heeft een breedte van 36 cm, een maximale diepte van 34 cm en een lengte van 24,4 m. Uit dit spoor werden drie fragmenten handgevormd aardewerk gerecupereerd.

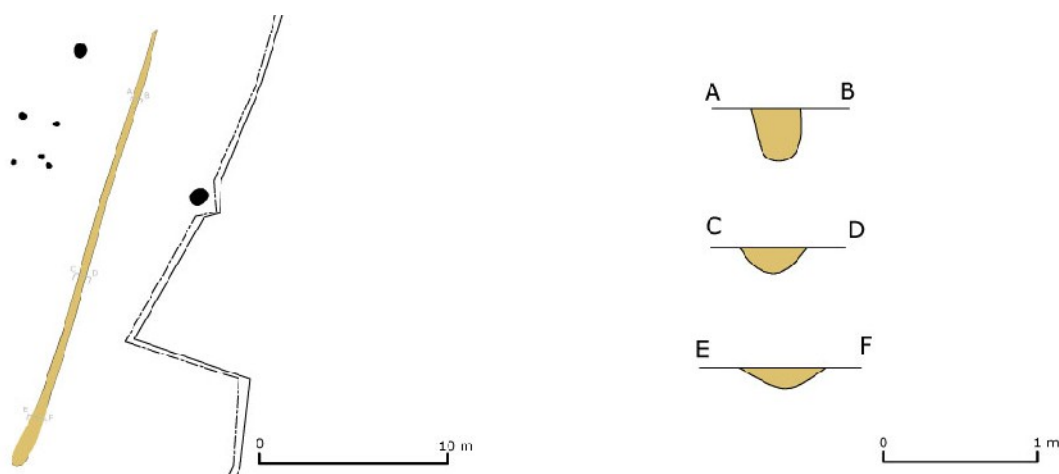

Fig. 36: Grondplan en doorsnede van sporen 184 en 302

Spoor 167

Greppel 167 onderscheidde zich van de overige sporen door de grote diepgang (Fig. 37). Verder heeft het een noordwest-zuidoost oriëntatie en een homogeen grijze vulling. De meest noordelijke arm van de greppel (S167A) wordt verder nog gekenmerkt door een rode kleur van de vulling en doorsnijdt de zuidelijke arm (S167B). Het lijkt er op dat het gaat om twee verschillende greppels, of een greppel waarvan de oriëntatie licht gewijzigd is. De meest zuidelijke greppel (S167B) leverde heel wat handgevormd aardewerk op, met name 33 fragmenten (Fig. 38 en Fig. 39).

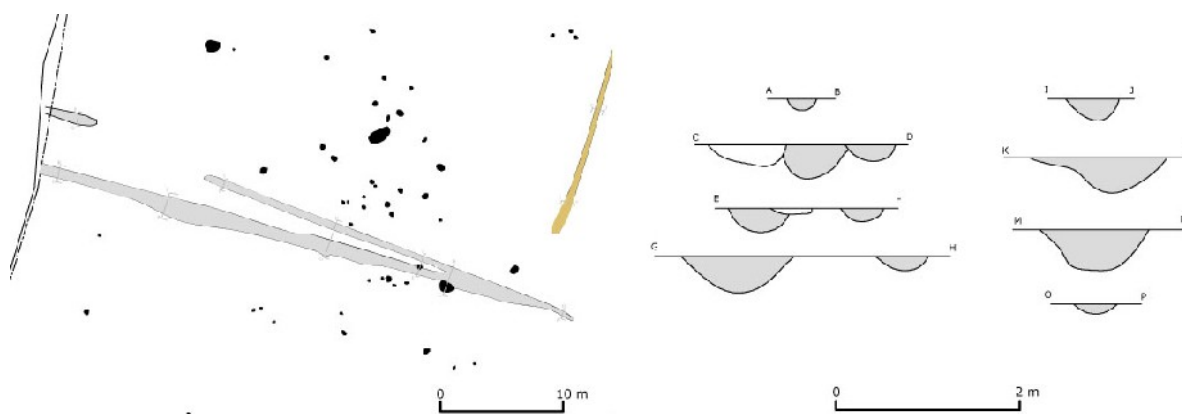

Fig. 37: Grondplan en doorsnede van spoor 167

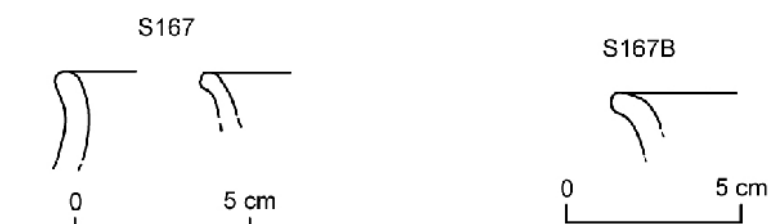

Fig. 39: Vondstmateriaal uit spoor 167B

Fig. 38: Vondstmateriaal uit spoor 167B

Spoor 230 en 234

De laatste greppel is meteen ook de meest zuidelijke greppel en heeft een lichtgrijze, homogene vulling, een noordoost-zuidwest oriëntatie en is te vergelijken met spoor 167, maar heeft een veel geringere diepgang (Fig. 40). De maximale breedte is 2,8 m, de maximale diepte is 48 cm en de lengte is 17,7 m. De greppel leverde één fragment handgevormd aardewerk op.

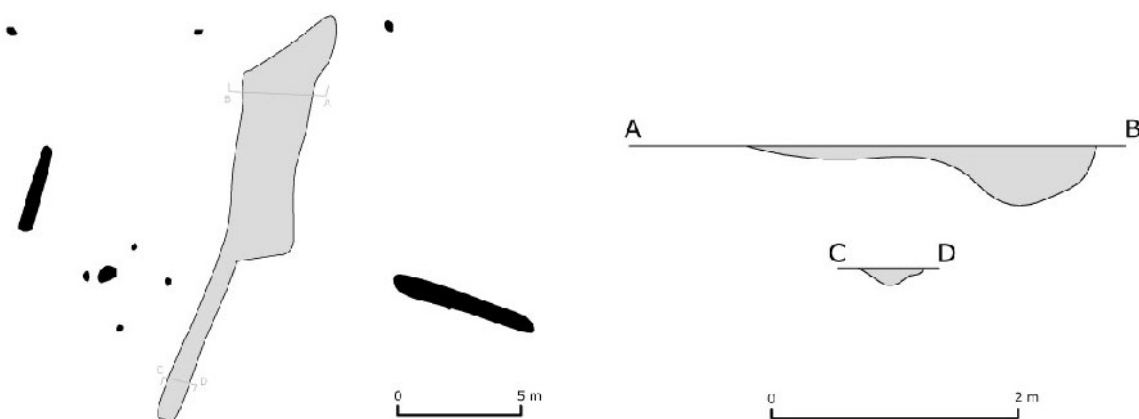

Fig. 40: Grondplan en doorsnede van sporen 230 en 234

7.3.4 Kuilen

Tijdens het onderzoek werden verder ook een aantal kuilen aangetroffen die op basis van het vondstmateriaal gedateerd kunnen worden in de Romeinse periode. Enkele van deze kuilen vielen op omwille van de hoeveelheid vondsten die ze opleverden.

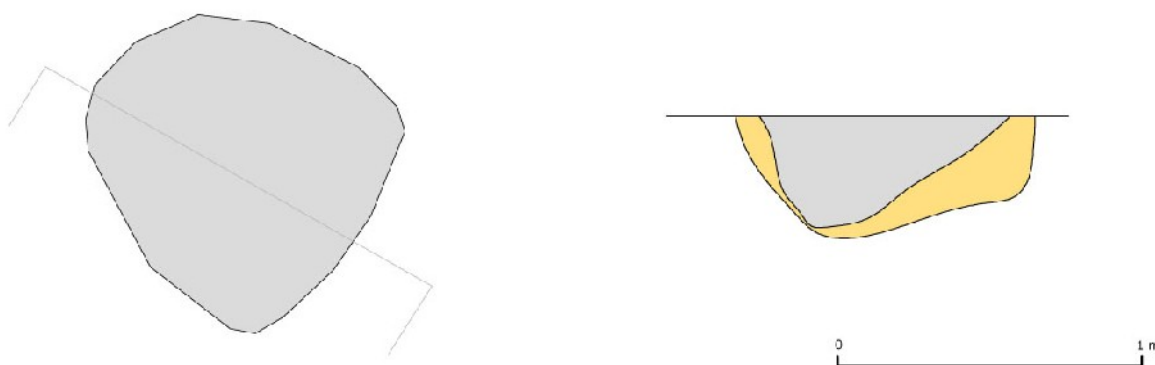

Fig. 41: Grondplan en doorsnede van spoor 34

Categorie	Subcategorie	Totaal
Aardewerk	Vaatwerk	273
	Verbrande leem	22
Metaal		5
As, sintels, slakken		1
Organisch materiaal	Bot	1
Steen	Silex	1
	Andere	22

Context	Aardewerksoort	Randfragmenten	Bodemfragmenten	Wandfragmenten	Totaal
34	Handgevormd aardewerk	60	22	191	273

Het gaat in de eerste plaats om spoor 34, een kuil met een donkerbruine homogene vulling, die zeer veel materiaal opleverde (Fig. 41). De kuil heeft een breedte van 1 m en een maximale diepte van 40 cm. Vondsten omvatten onder andere 295 fragmenten aardewerk, vijf fragmenten metaal, een fragment slak, een fragment bot en 23 fragmenten van stenen. Al het aardewerk, nagenoeg allemaal handgevormd, heeft doorgaans een gesloten vorm (Fig. 43). Eén fragment is mogelijk te beschouwen als *terra nigra*-achtig aardewerk. Opvallend is dat nagenoeg alle scherven verbrand blijken te zijn. Verder zijn er echter ook fragmenten verbrande leem met afdrucken van takken aangetrokken. Dit wijst mogelijk op het (huttenleem).

Fig. 42: Fibula uit spoor 34

gebruik van leem als bouw materiaal

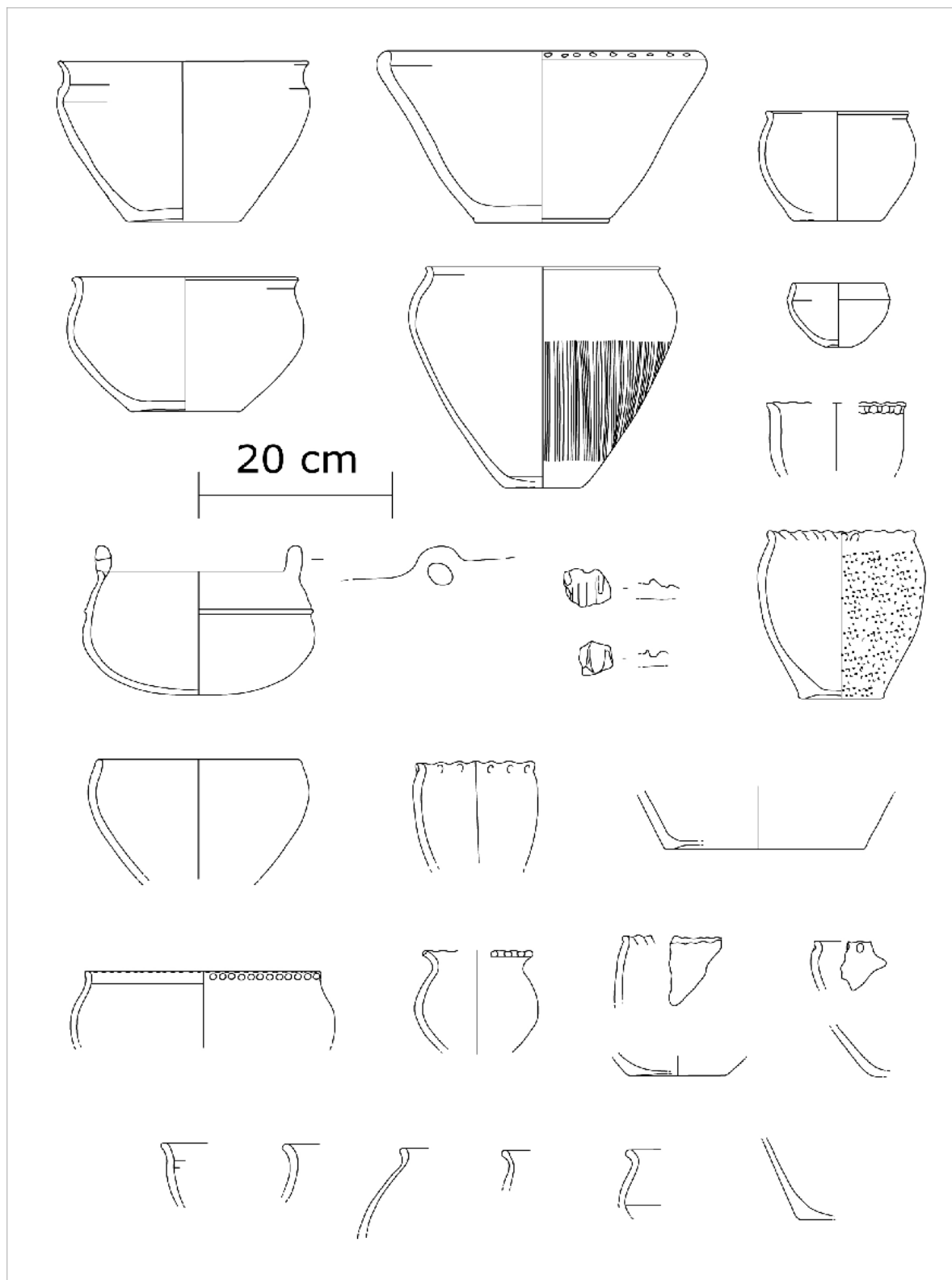

Fig. 43: Vondsten uit spoor 34: aardewerk en huttenleem

Eén recipiënt valt op binnen het aardewerk. Het gaat om een recipiënt met een halfrond lichaam en twee opstaande oortjes. Deze vorm doet denken aan de 'bronzen' hangbekkens en is bijgevolg mogelijk een imitatie van metalen huisraad.

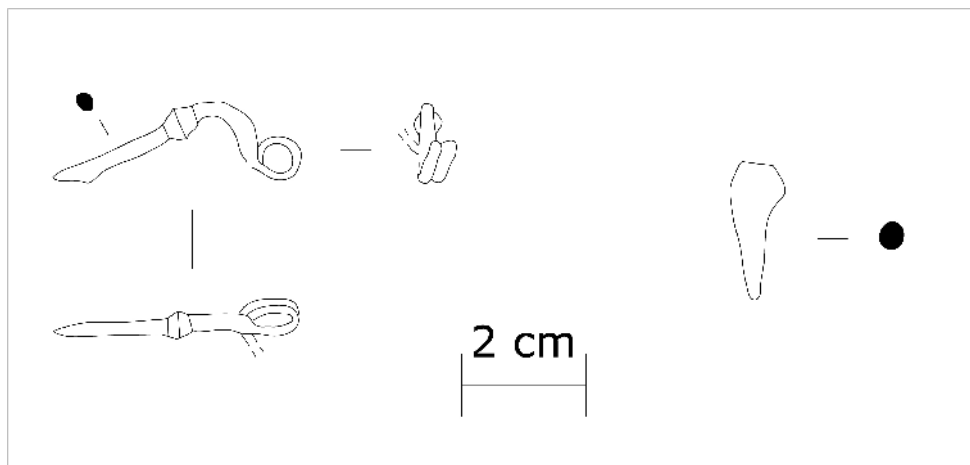

Fig. 44: Metalen vondsten uit S34a

Eén van de fragmenten metaal is een bronzen fibula (Fig. 42), terwijl de overige fragmenten beschouwd kunnen worden als nageltjes (Fig. 45). De fibula is eerst en vooral te beschouwen als een bovendraadse spiraalfibula, maar kan verder nog gedetermineerd worden als een eenvoudige knoopfibula. Een gelijkaardig voorbeeld werd gevonden in Heerlen.¹³

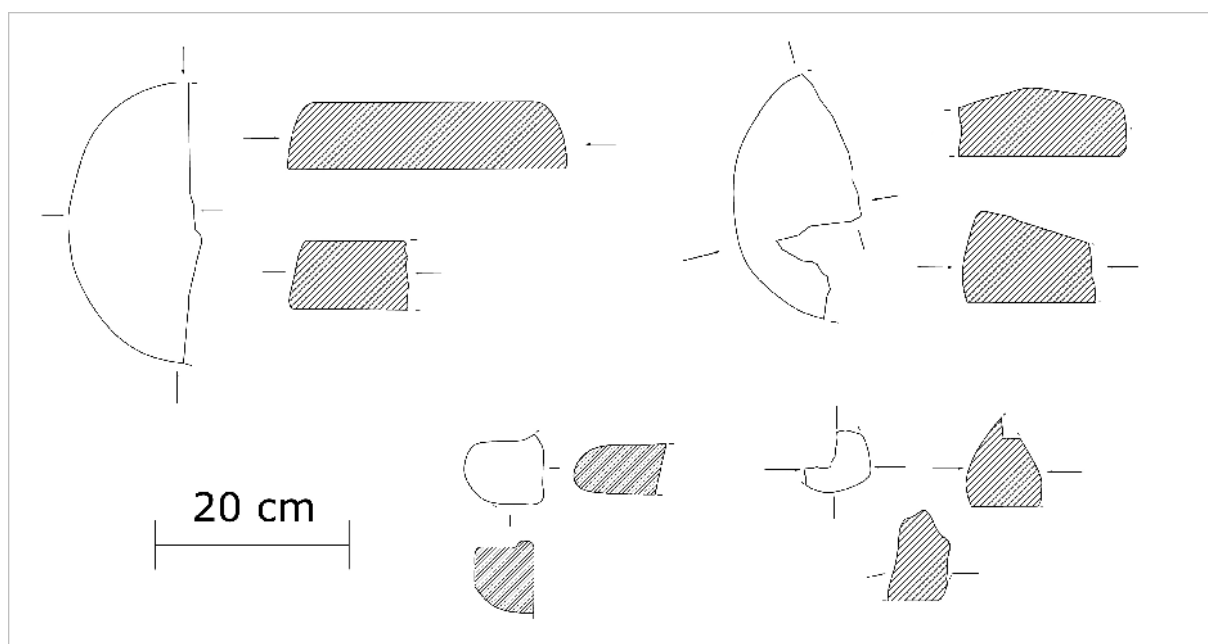

Fig. 45: Stenen vondsten uit spoor 34: maalstenen.

Tot slot zijn er nog de stenen vondsten die gedetermineerd kunnen worden als onderdelen van maalstenen, die voornamelijk vervaardigd zijn uit conglomeraat (Fig. 45). Er werden fragmenten aangetroffen van twee ronde maalstenen, de ene met een diameter van 29 cm, de andere met een diameter van 26 cm. De grootste van de twee vertoont putjes in het oppervlak. Ook werden er twee resten aangetroffen van wrijfstenen.

Voor het malen van graan gebruikte men vanaf het neolithicum tot in de late ijzertijd onveranderlijk maalstenen waarbij een lopersteen over een ligger heen en weer bewogen werd.

¹³ Haalebos 1986: 14

Rond 200 v. Chr. Doet zich een revolutionaire ontwikkeling voor, wanneer de roterende handmolen verschijnt. Hierbij wordt de ene schijf over de andere rondgedraaid.¹⁴

De vondst van twee ronde maalstenen doet vermoeden dat deze volgens de nieuwe technologie gehanteerd werden. De vondst van de maalstenen doet een datering in de late ijzertijd of Romeinse tijd vermoeden.

Deze context lijkt op basis van het aangetroffen vondstmateriaal gedateerd te kunnen worden van de midden-ijzertijd tot de vroeg-Romeinse periode. Aangezien de vondsten uitsluitend onderaan de kuil aangetroffen werden, lijkt het weinig waarschijnlijk te stellen dat het gaat om een afvalkuil. De aangetroffen recipiënten en voorwerpen die nagenoeg volledig in de kuil geworpen zijn, evenals het feit dat de voorwerpen verbrand zijn, wijzen mogelijk op een ritueel dat uitgevoerd werd bij bijvoorbeeld het verlaten van deze plek als woonplaats.

Spoor 15

Een andere kuil met opmerkelijk materiaal is spoor 15. Dit spoor heeft een lichtgrijze gevlekte vulling met onderaan wat houtskool. De lengte van de kuil is 1,3 m, de breedte is 90 cm en de diepte is 32 cm. Het vondstmateriaal omvat drie fragmenten handgevormd aardewerk (Fig. 47). Twee vrij hard en oxiderend gebakken fragmenten behoren toe aan een beker met rechte, licht uitstaande wand. De wand is verder voorzien van groeven. De bodem onderaan vertoont een horizontale breuk. Hierdoor is het onduidelijk of de beker onderaan voorzien was van een voet, maar gezien de aard van de breuk lijkt het waarschijnlijk dat het gaat om een beker op voet. Mogelijk wijzen de groeven er op dat het gaat om een imitatie van metalen vaatwerk. Helaas is de afwerking van de rand niet te achterhalen.

Verder is er nog een randfragment in handgevormd aardewerk dat eerder zacht te noemen is van hardheid. Dit fragment is vermoedelijk een beker, maar de vorm doet eerder denken aan een zoutcontainer. Dergelijk type zoutcontainer komt voor vanaf de 4de eeuw v. Chr. en blijft bestaan in de late ijzertijd.¹⁵ De oneffen onderzijde is mogelijk afkomstig van een fixatieprop die gebruikt is tijdens het proces van

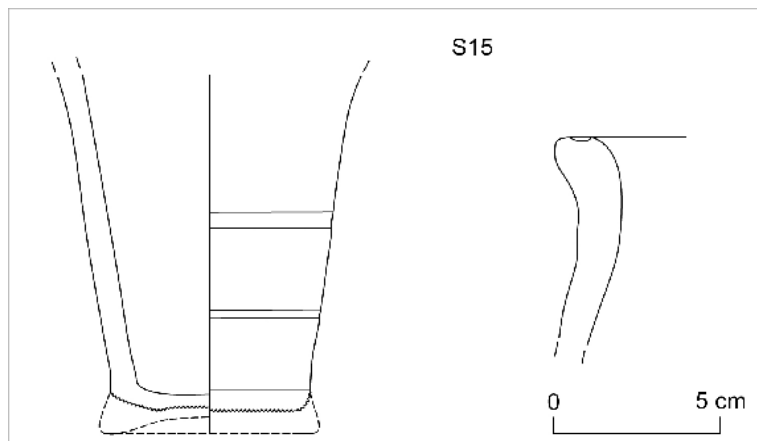

Fig. 46: Vondstmateriaal uit spoor 15

zoutwinning. Het recipiënt bestaat echter uit een atypisch baksel in vergelijking met andere zoutcontainers.

Spoor 90

Spoor 90 is een kuil met een homogene grijze vulling, een breedte van 55 cm en een maximale diepte van 20 cm. Het vondstmateriaal omvat zes fragmenten handgevormd aardewerk, verschaald met chamotte (Fig. 47). Bij de afwerking is het recipiënt tot slot nog geglad.

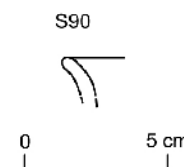

Fig. 47: Vondstmateriaal uit spoor 90

Spoor 305

Spoor 305 heeft tot slot een bruingrijze gevlekte vulling (Fig. 48). De breedte van het spoor is 95 cm en de maximale diepte is 29 cm. Ook deze context leverde handgevormd aardewerk op (Fig.

14 Broecke 2005b: 618

15 Broecke 2005a: 514-515

49). Het gaat om een totaal van 13 fragmenten, waarvan 12 van een matige hardheid en één met een grote hardheid.

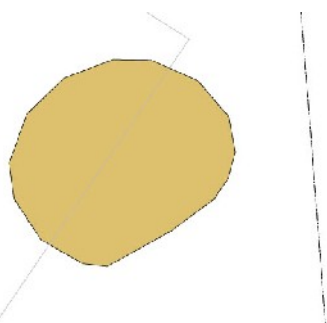

Fig. 48: Grondplan en doorsnede van spoor 305

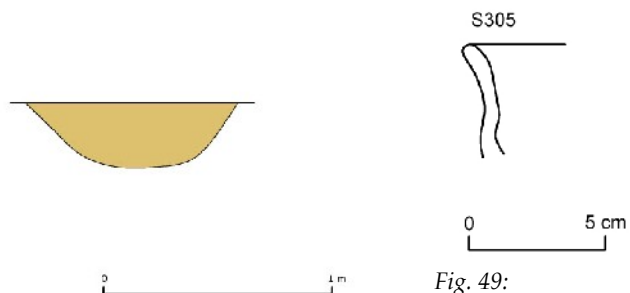

Fig. 49:
Vondstmateriaal uit
spoor 305

7.4 Besluit

De sporen uit de ijzertijd en/of Romeinse periode zijn te beschouwen als resten van agrarische activiteit en zijn ruim vertegenwoordigd. In de eerste plaats zijn er een aantal gebouwconstructies te onderscheiden. Het gaat hierbij in hoofdzaak om spijkers of voorraadschuren.

In contrast hiermee staat de grote hoeveelheid vondstmateriaal die uit een aantal kuilen gerecupereerd kon worden. Dit vondstmateriaal draagt in belangrijke mate informatie bij tot de typologie van aardewerk uit deze periode en voor de desbetreffende regio, namelijk het Waasland.

Tot slot werd ook nog een groot aantal greppels aangetroffen. Deze hebben doorgaans een noordwest-zuidoost oriëntatie en zijn in de eerste plaats te beschouwen als erfafbakeningen.

De hoeveelheid sporen die aan deze periode kunnen toegeschreven worden, evenals hun gelijkmatige spreiding over het terrein, maakt dat dit één van de periodes is die het beste en het meest duidelijk vertegenwoordigd zijn op de site. Deze locatie werd bijgevolg in de ijzertijd en/of Romeinse periode eerder intensief bewoond en bewerkt.

8 Sporen uit de middeleeuwen

Sporen die dateren uit de middeleeuwen zijn aanwezig, maar zijn veel minder sterk vertegenwoordigd dan de voorgaande periode. Het gaat om uitsluitend om greppels en kuilen.

8.1 Situering van de sporen binnen het onderzoeksgebied

De resten uit de middeleeuwen en nieuwe tijd komen verspreid over het terrein voor.

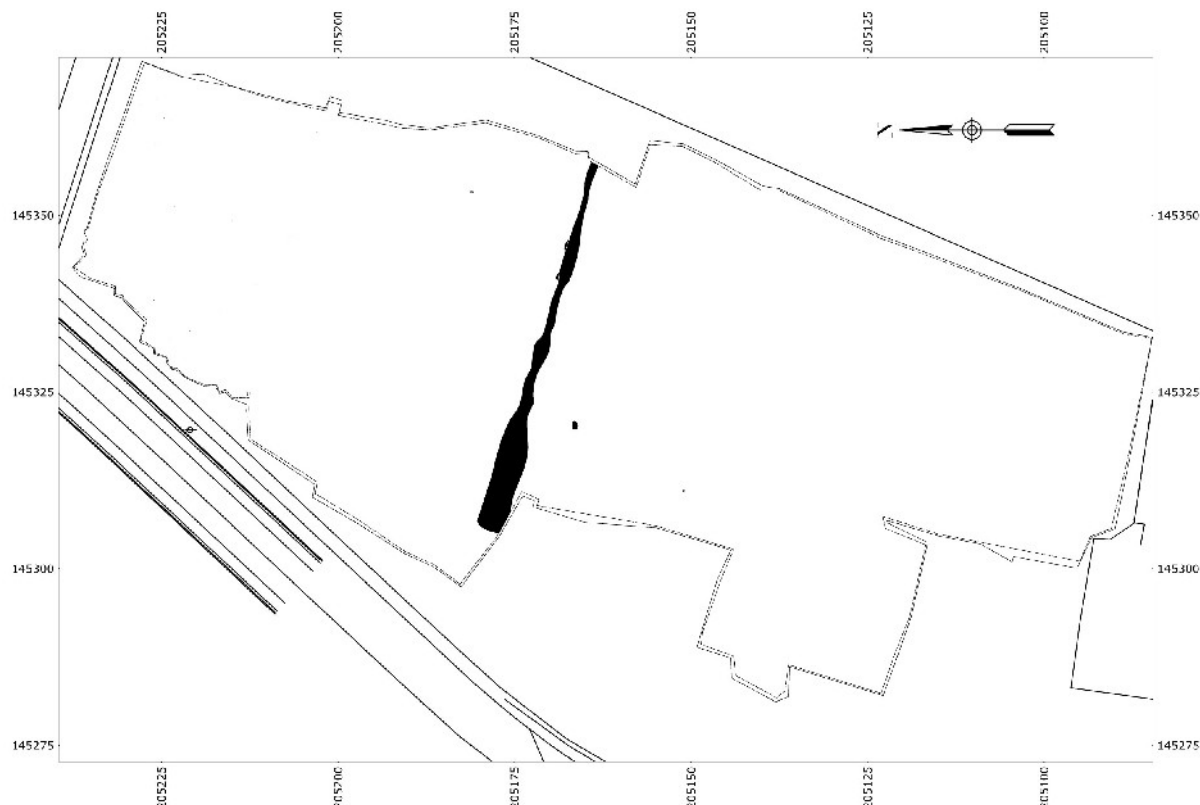

Fig. 50: Situering van de sporen uit de middeleeuwen

8.2 Beschrijving van sporen en vondsten

De belangrijkste sporen uit deze periode die vastgesteld konden worden tijdens het onderzoek zijn zoals gezegd een reeks greppels en kuilen.

8.2.1 Greppels

Spoor 303 kan globaal in de late middeleeuwen tot 16de eeuw gedateerd worden, en blijkt op basis van een stratigrafische analyse te dateren van voor de aanleg van de bolle akkers. De greppel heeft een breedte van 2 tot 4 m, een maximale diepte van 80 cm en kon over een afstand van 54 m gevolgd worden.

Deze greppel leverde 20 fragmenten aardewerk en vier fragmenten baksteen op. Twee fragmenten aardewerk kunnen gedetermineerd worden als een braadpan in rood aardewerk, dat aan de binnenzijde geglazuurd is

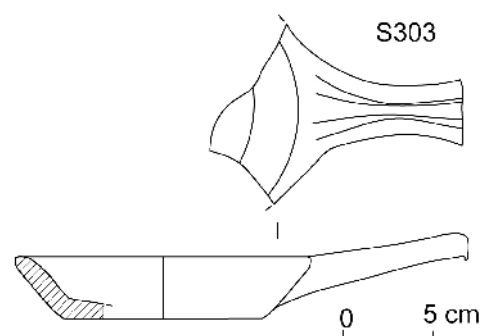

Fig. 51: Vondstmateriaal uit spoor 303

(Fig. 51). Andere fragmenten rood aardewerk zijn een oorfragment van een kan, drie randfragmenten van teilen (Fig. 52) en een fragment van een bord met decoratie in sgraffito, gele slibversiering met gravering. Hierin lijkt een floraal motief uitgewerkt te zijn.

De meeste fragmenten kunnen gedateerd worden tijdens de overgang van de middeleeuwen naar de nieuwe tijd. Deze datering kan op basis van de aangetroffen pan verder verfijnd worden tot de 15de tot 17de eeuw. Het bord met decoratie in sgraffito kan misschien eerder in de 16de eeuw geplaatst worden.

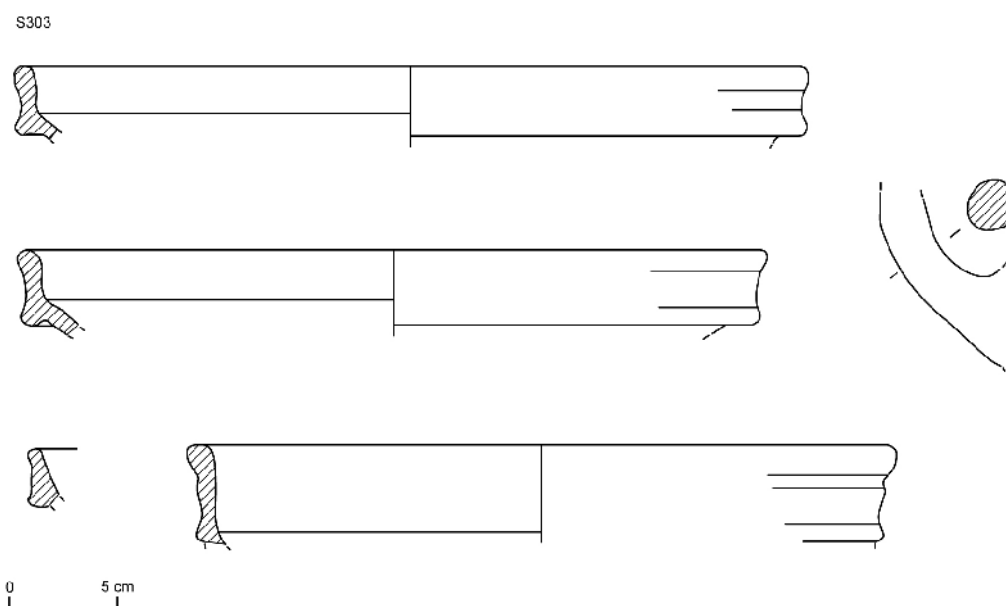

Fig. 52: Vondstmateriaal uit spoor 303

8.2.2 Kuilen

Spoor 257 heeft een donkerbruine homogene vulling (Fig. 53). Het heeft een breedte van 1,2 m en een maximale diepte van 45 cm.

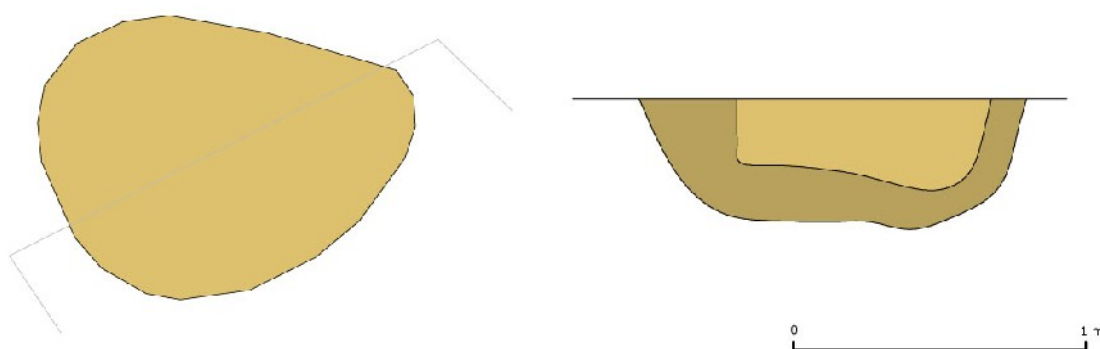

Fig. 53: Grondplan en doorsnede van spoor 257

Ook deze kuil leverde een groot aantal vondsten op. Het gaat om 46 fragmenten aardewerk, een fragment baksteen en een fragment silex. Het aardewerk omvat vijf fragmenten handgevormd aardewerk en 43 fragmenten oxiderend gebakken Rijnlants aardewerk van een kogel- of tuitpot

(Fig. 54). Mogelijk liggen deze fragmenten in de lijn van het Rijnlands roodbeschilderd aardewerk. Op de scherven werd echter geen rode beschildering vastgesteld.

Het oxiderend gebakken aardewerk lijkt gedateerd te kunnen worden in de 10de tot 12de eeuw. De rand lijkt een naar buiten geplooide rand met afgeplatte en naar onder toe op een punt getrokken top en is toe te schrijven aan een kogelpot.¹⁶

8.2.3 Paalsporen

Een paalspoor dat in de middeleeuwen kan gedateerd worden, is spoor 308. Dit spoor heeft een rechthoekige vorm en een homogene bruine vulling. De afmetingen zijn 48 cm op 20 cm en een diepte van 20 cm.

Het paalspoor leverde slechts één vondst op. Het gaat om een randfragment oxiderend gebakken aardewerk dat toegewezen kan worden aan het witbakkend aardewerk uit het Maasland (Fig. 55). Dit aardewerk kan gedateerd worden van de 11de tot de 14de eeuw. De rand lijkt een haaks omgeplooide, verdikte rand met afgeschuinde top en een licht uitstekende, puntige bovenlip.¹⁷

8.3 Besluit

Hoewel sporen uit de middeleeuwen wel aanwezig zijn, zijn ze veel minder nadrukkelijk aanwezig dan de sporen uit de voorgaande archeologische periodes en konden er evenmin structuren uit afgeleid worden.

Sporen uit de volle middeleeuwen omvatten een kuil die gedateerd kan worden in de 10de tot 12de eeuw en een paalspoor dat gedateerd kan worden van de 11de tot 14de eeuw. Tot slot is nog een greppel aanwezig die gedateerd kan worden op de overgang tussen de middeleeuwen en de nieuwe tijd.

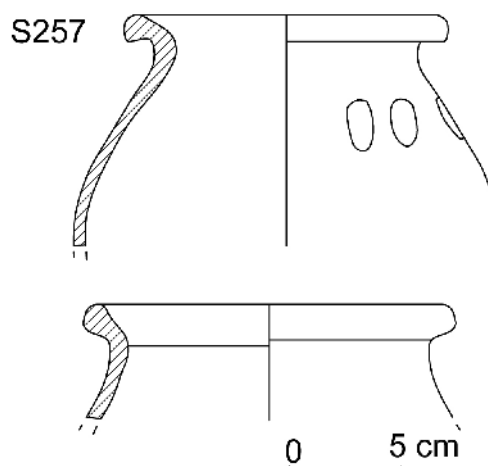

Fig. 54: Vondstmateriaal uit spoor 257

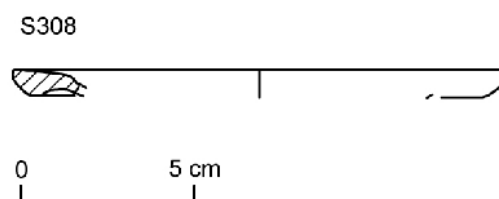

Fig. 55: Vondstmateriaal uit spoor 308

¹⁶ De Grootte 2008: 316.

¹⁷ De Grootte 2008: 338-341.

9 Sporen uit de nieuwe en nieuwste tijd

Tijdens het onderzoek konden nog verschillende resten uit deze periode vastgesteld worden. Het gaat om de restanten van de 'bolle akkers' en restanten van bewoning, met onder andere muurresten.

9.1 Situering van de sporen binnen het projectgebied

Archeologische resten die toegeschreven kunnen worden aan deze fase werden verspreid over het terrein aangetroffen, maar zijn vooral geconcentreerd aan de Bazelstraat.

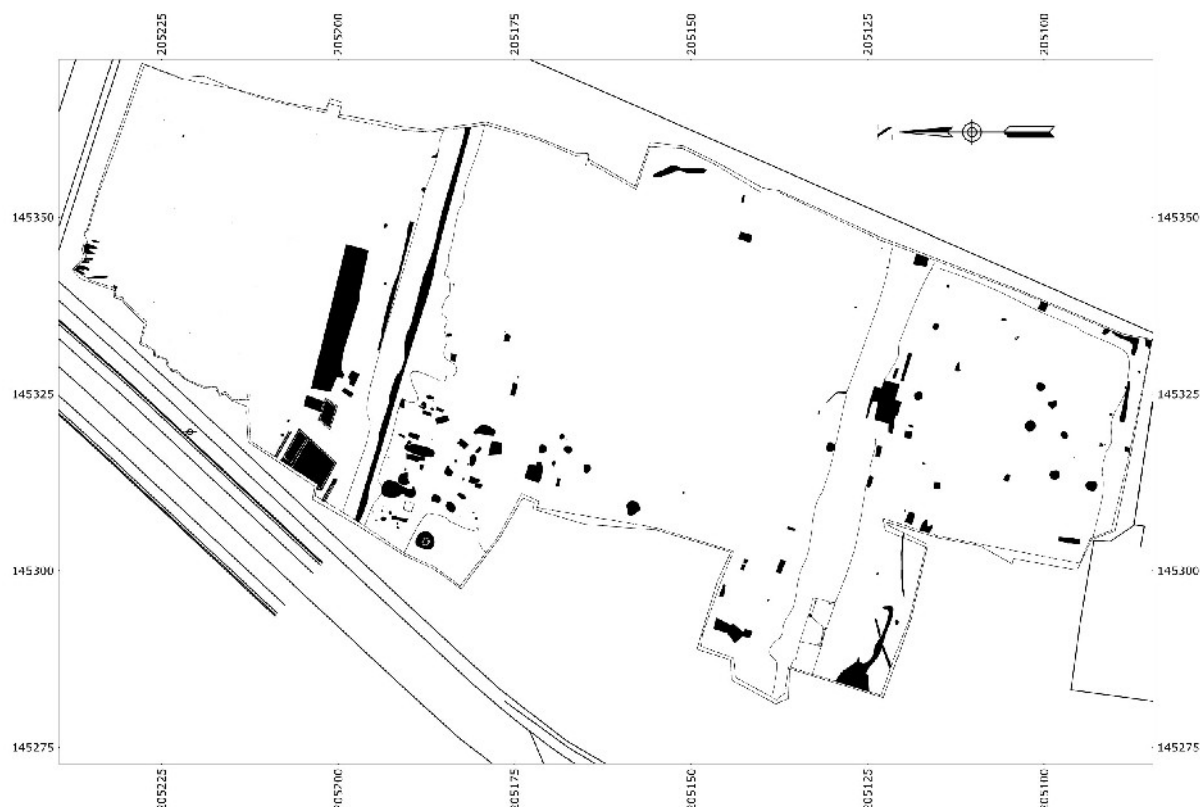

Fig. 56: Situering van de sporen uit de nieuwe en nieuwste tijd

9.2 Beschrijving van sporen en vondsten

De resten die aan deze periode toegeschreven kunnen worden, omvatten in hoofdzaak muurresten en puinkuilen, maar ook uitbraaksporen, greppels en een weg. Het zijn allemaal bewoningssporen.

9.2.1 Kuilen

Tijdens het onderzoek werden een aantal grote kuilen met geringe diepgang aangetroffen, die eerder recent materiaal opleverden. Het gaat om sporen 37, 217 (Fig. 59 en Fig. 60), 241, 235, 228, 231 en 135.

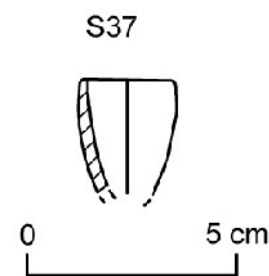

Fig. 57: Vondstmateriaal uit spoor 37

Fig. 58: Coupe op S217

De vondsten omvatten opmerkelijk veel fragmenten van kleipijpen (Fig. 57), zoals uit spoor 37. Andere vondsten zijn steengoed, wit aardewerk, rood aardewerk, faïence, porselein, groen en kleurloos glas en bouwmetaal met voornamelijk baksteen.

Specifiek zijn uit spoor 217, laag a, een kamerpot in rood aardewerk, een casserole in rood aardewerk, twee kannen in rood aardewerk,

twee kommen in rood aardewerk, twee schoteltjes (één in porselein en één in faïence), een bord in faïence en een kop in faïence afkomstig (Fig. 59 en Fig. 60).

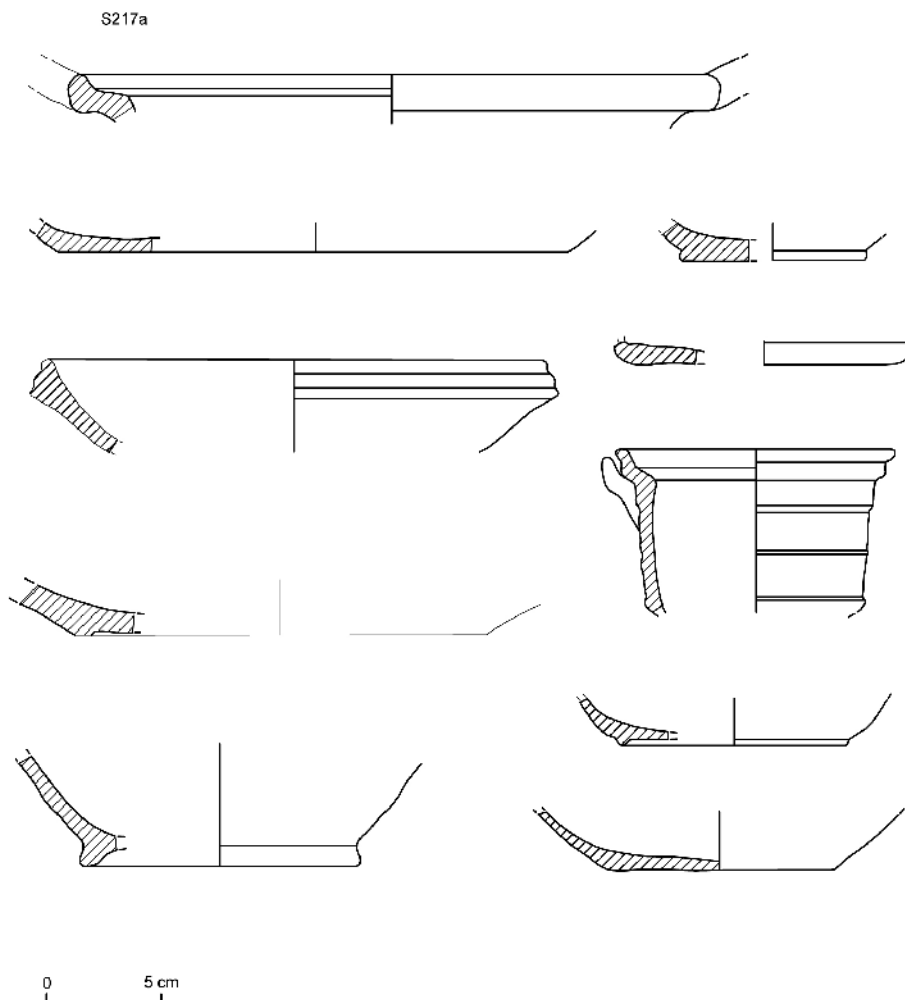

Fig. 59: Vondstmateriaal uit spoor 217a

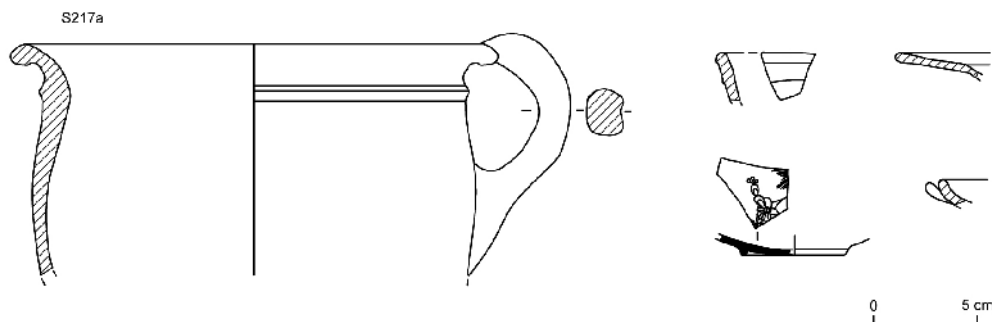

Fig. 60: Vondstmateriaal uit spoor 217a

Daarnaast zijn ook verscheidene puinkuilen aangetroffen (S107, S140, S144, S262, S263 (Fig. 61), S266 en S267), met in hoofdzaak bouwpuin.

Fig. 61: Vlakfoto van spoor 263

Fig. 62: Coupe op spoor 349

Andere kuilen zijn bijvoorbeeld nog spoor 349 (Fig. 62). Dit is een kuil met een homogene donkerbruine vulling, een lengte van 1,6 m, een breedte van 1,3 m en een maximale diepte van 22 cm. Uit deze kuil zijn vier fragmenten aardewerk afkomstig. Het gaat allemaal om rood geglaazuurd aardewerk, afkomstig van een pan en van een deksel (Fig. 63).

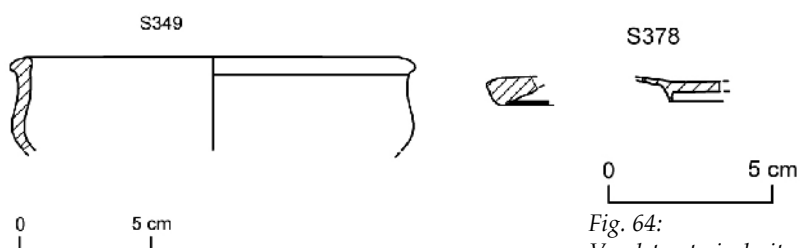

Fig. 63: Vondstmateriaal uit spoor 349

Fig. 64: Vondstmateriaal uit spoor 378

Ook kuil 378 heeft een rechthoekige vorm, een bruin geel gevlekte vulling, een lengte van 1,9 m, een breedte van 95 cm en een maximale diepte van 14 cm. Uit deze kuil zijn twee fragmenten aardewerk afkomstig. Het gaat om een fragment rood aardewerk en een fragment van een porseleinen schoteltje (Fig. 64).

9.2.2 Greppels

Een deel van de aangetroffen greppels, zoals spoor 141, kan in relatie gebracht worden met de asymmetrisch gewelfde akker. Het gaat om een gracht met een donkerbruine homogene vulling,

een breedte van 4,6 m en een maximale diepte van 1,3 m. Het spoor kon over een afstand van 66 m gevolgd worden.

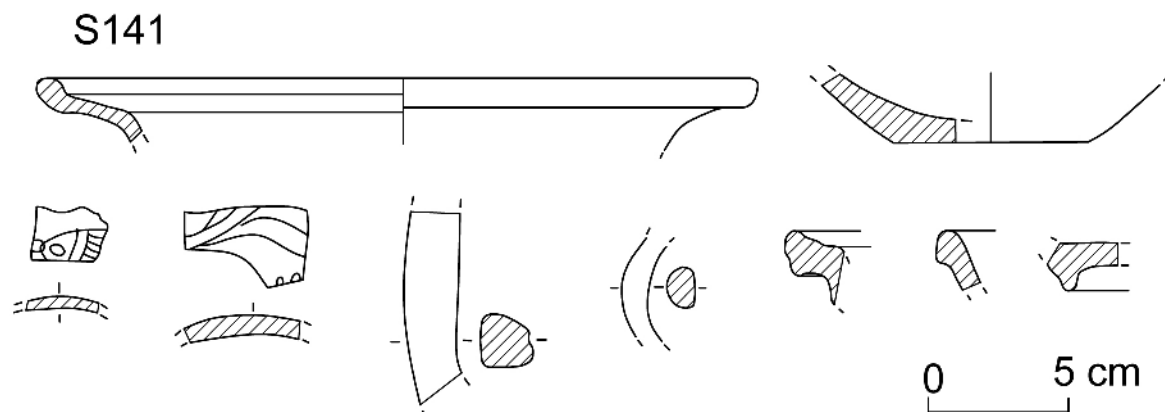

Fig. 65: Vondstmateriaal uit S141

Fig. 66: Coupe op gracht spoor 387-388

Spoor 387-388, eveneens een gracht van het bolle akker systeem, heeft een bruingeel gevlekte vulling, een breedte van 70 cm, een maximale diepte van 42 cm en kon gevolgd worden over een afstand van 19 m (Fig. 66). Vondstmateriaal uit deze greppel omvat negen fragmenten aardewerk, vier fragmenten baksteen en drie fragmenten van kleipijpen. Het aardewerk omvat drie fragmenten handgevormd aardewerk, een fragment Westerwald steengoed en vijf fragmenten geglazuurd rood aardewerk. Bij deze gracht kan nog duidelijk het getrapte profiel worden gezien, een gevolg van de aanleg van een strookvormige verbreding, doorgaans 3-4 m breed, waarin dan de scheidingsgracht werd uitgegraven.¹⁸ Centraal is dan ook een donkerdere, humeuze vulling aanwezig.

¹⁸ Ampe/Langohr 2006: 166

9.2.3 Muurresten

De verschillende muurresten werden allemaal aangetroffen in het westelijk deel van het onderzoeksgebied, tegen de Bazelstraat gelegen.

Beerput

Een eerste structuur omvat de resten van een vierkante beerput (M5) (Fig. 58). Kenmerkend is de aanslag die onderaan waargenomen werd. De vulling bestond uit bouwpuin.

Waterput

Een andere structuur is een ronde bakstenen waterput met koepel (spoor 355) (Fig. 68). De diepte van deze structuur bedraagt minstens, gerekend vanaf de bovenste bewaarde steen, 4,40 m. De waterput is opgebouwd uit bakstenen met formaat 17 cm x 9 cm x 5,5 cm. In deze waterput was nog een loden buis aanwezig, waarmee water opgepompt werd.

Fig. 67: Beerput

Fig. 68: Sondering op de waterput

Het vondstmateriaal aangetroffen in de insteek (S355) lijkt op een eerder recente datering te wijzen. Het gaat onder andere om een steengoed fles, twee pannen in rood aardewerk, twee kookkannen of grapes, twee teilen in rood aardewerk, een kan in rood aardewerk, vier borden in rood aardewerk, een bord in faience, een kom in rood aardewerk, twee schoteltjes in faience, twee borden in faience, een kop in faience, een schoteltje in porselein en een bloempot (Fig. 69).

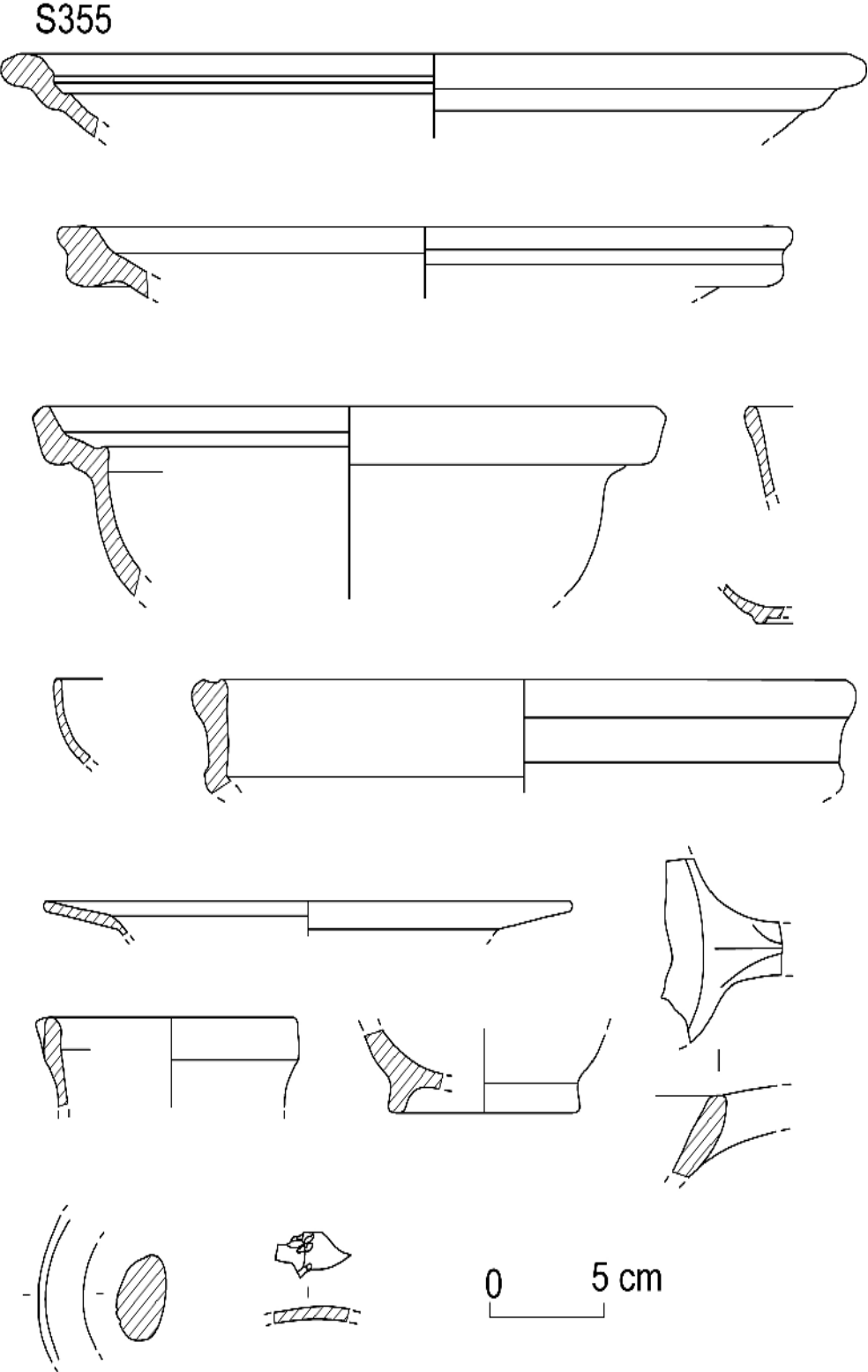

Fig. 69: Vondstmateriaal uit spoor 355

Categorie	Subcategorie	Totaal
Aardewerk	Vaatwerk	54
Glas	Vaatwerk	5
Metaal		2
Mortel		2
Steen	Kei	1

Context	Aardewerksoort	Randfragmenten	Bodemfragmenten	Wandfragmenten	Totaal
355	Rood aardewerk	7	3	22	32
	Wit aardewerk		1		1
	Steengoed			1	1
	Faience	4	2	12	18
	Porselein	1		1	2

Woonhuizen

Tot slot zijn nog de funderingen van de woningen die aan de straat stonden, aangetroffen. Deze muurresten zijn duidelijk van recente oorsprong.

9.2.4 Uitbraaksporen

Verder werden nog uitbraaksporen gevonden (S136, S138A, S127) die waarschijnlijk in verband gebracht kunnen worden met de voormalige bebouwing op het perceel. Spoor 136 is zelfs te identificeren als het uitbraakspoor van de kelder van het gebouw.

9.2.5 Wegtracé

In het zuiden van het terrein, aansluitend op de grens van de onderzoekszone, kon het restant van een wegtracé vastgesteld worden (S210) dat waarschijnlijk in de 18de eeuw moet gesitueerd worden. Dit leverde materiaal op dat voorlopig algemeen in de nieuwe tijd kan geplaatst worden. Ook tegen de rand van de onderzoekszone kon een noord-zuid georiënteerde weg vastgesteld worden (S210). Er kon wat aardewerk uit gerecupereerd worden (Fig. 70).

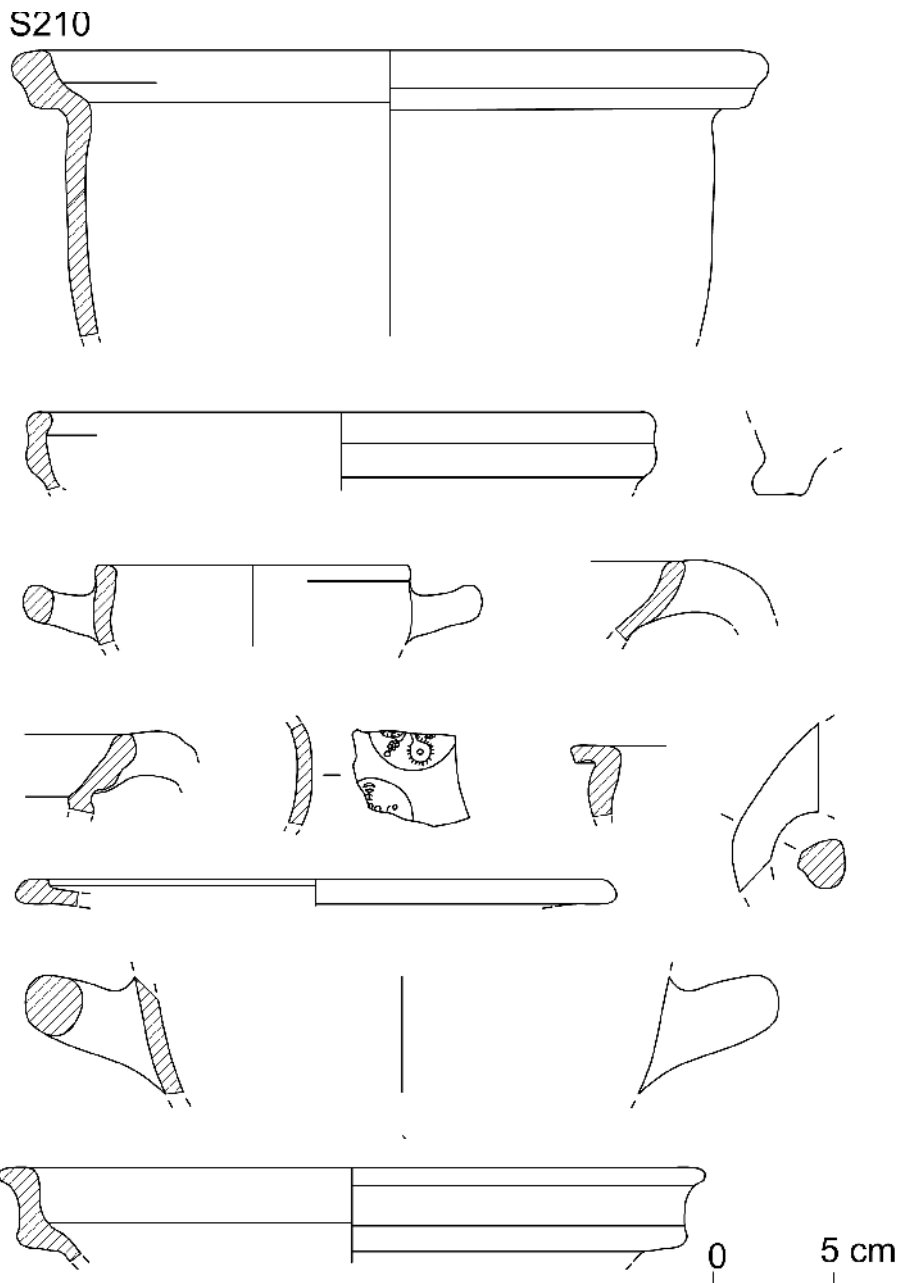

Fig. 70: Vondstmateriaal uit spoor 210

9.3 Besluit

De aanwezige sporen uit de nieuwe en nieuwste tijd omvatten een aantal (puin)kuilen, greppels, muurresten, waaronder een waterput en een waterput en ook uitbraaksporen. Ook is er een voormalige noord-zuid geïoriënteerde weg aanwezig. De sporen zijn duidelijk te relateren aan de bewoning die zichtbaar is op de oudere kaarten, ter hoogte van het onderzoeksgebied.

10 Discussie

Steentijd

Wat de steentijd betreft heeft men al een vrij goed beeld kunnen opbouwen in het Waasland. Langs de beken blijken er zich geen grote en aaneengesloten site-complexen voor te komen, waarbij de meeste vindplaatsen relatief klein en ruimtelijk goed van elkaar gescheiden zijn.¹⁹ Aan de midden- en benedenloop van de Barbierbeek waren er in het verleden nog niet veel mogelijkheden om te prospecteren. Waar die er wel waren, was materiaal aanwezig, met in ieder geval de aanwezigheid van materiaal uit het mesolithicum en het midden en laat neolithicum.²⁰ Ook op de site Kruibeke-Bazelstraat, gelegen langs de Barbierbeek, is de aanwezigheid van steentijdmateriaal vastgesteld.

Metaaltijden

In het verleden kende de onmiddellijke omgeving van het onderzoeksgebied nog maar weinig archeologisch onderzoek. De site Kruibeke-Hogen Akkerhoek vormt een interessante vergelijkingbasis, vooral wat betreft de bronstijd en de ijzertijd. Beide sites bevinden zich op een hoger gelegen plaats in het landschap, op geringe afstand van de Schelde, in een droge tot matig natte lemige zandgrond, waarbij de plaats werd begrensd door de vallei van een beek. Ook op de site Hogen-Akkerhoek werd een grafcirkel aangetroffen, te plaatsen in de vroege/midden bronstijd (2000/1800-1050 v. Chr.), daar met een dubbele gracht.²¹ Hun ligging is niet verwonderlijk, gezien grafheuvels vaak tegen de kam van natuurlijke verhogingen in het landschap opgeworpen werden.²² De buitengracht heeft een diameter van 27,20 m (centrum gracht). Hiermee is hij iets kleiner dan diegene op de site Bazelstraat, waar hij een diameter heeft van 34 m. De grachten bij de site Hogen Akkerhoek zijn duidelijk dieper bewaard. Hier kon dan ook bij de buitengracht de opeenvolging van drie opvullingspakketten vastgesteld worden, waarbij op een beigegrijze eerste pakket, een heterogeen pakket gelegen is, gevolgd door een homogene bruinzwarte laag. Bij de site Bazelstraat kon slechts (nog) het onderste grijze pakket worden vastgesteld. Door de slechte bewaring konden ook geen sporen worden vastgesteld rond de grafheuvel, die mogelijk wijzen op een palenkrans, een element dat al eens voorkomt rond grafheuvels.²³ Mogelijk werden wel restanten van een palenkrans aangetroffen op de site Hoge Akkerhoek.

Opvallend op beide sites is dat binnen het omgrachtte areaal een vrij grote kuil werd aangetroffen, die echter minder diep bewaard is, die een latere toevoeging lijkt.²⁴ Ook op de site Hogen Akkerhoek kent de kuil twee opvullingen, waarbij het aardewerk voornamelijk werd gerecupereerd uit de bovenste vulling. Het onderste pakket is grijs, waarin zich slechts enkele scherven bevonden. De bovenste vulling is, in het geval van Hogen Akkerhoek, meer houtskoolrijk. Qua vondstenmateriaal is er een gelijkaardig beeld, met de aanwezigheid van aardewerk, waarbij de potten reeds in gebroken toestand in de kuil werden gedeponneerd en enkele verbrande botfragmentjes. In de kuil van de Bazelstraat werden ook enkele kleine silexfragmentjes aangetroffen. Op vlak van datering lijken beide kuilen ook in dezelfde periode geplaatst te kunnen worden. De vulling van de kuil bij Hoge Akkerhoek sluit aan bij die van de topvulling van de buitengracht, namelijk de late bronstijd/ijzertijd. Het vondstmateriaal uit diegene van de site Bazelstraat wijst in de richting van de late bronstijd of de vroege ijzertijd.

Eigenaardig op de site Bazelstraat is de aanwezigheid van een kleine circulaire grachtstructuur, eerder aan de rand binnen de grote grachtstructuur. Dergelijke circulaire structuren werden

19 De Bock/De Meireleir 2005:9

20 De Bock/De Meireleir 2004:25-26

21 Van Vaerenbergh 2005: 44-45

22 Drenth/Lohof 2005: 434

23 Drenth/Lohof 2005: 440

24 Van Vaerenbergh 2005: 44-45

reeds verschillende keren in het Waasland aangetroffen, maar nooit duidelijk binnen of in relatie tot een grote kringgreppel.²⁵ Spijtig genoeg was het niet mogelijk de structuur te dateren. Het is dan ook onduidelijk of deze structuur gezien moet worden als een voorloper van de latere grafheuvel of dat hij dateert van na het nivelleren van de oorspronkelijke grafheuvel.

Wel werd een kleinere grachtstructuur bij een grote grachtstructuur aangetroffen bij de begeleiding van de HSL in Vinkenburg (Fig. 71). Het gaat om een ovale greppelstructuur, die deels een kringgreppel oversnijdt. De kringgreppel heeft een diameter van circa 13 tot 14 m en bezit een viervoudige palenkran. Deze structuur kan in de midden-bronstijd gedateerd worden. Bij de kleinere grachtstructuur gaat het vermoedelijk ook om een restant van een begraving. Op basis van een AMS-datering is deze structuur in de middenijzertijd te dateren.²⁶

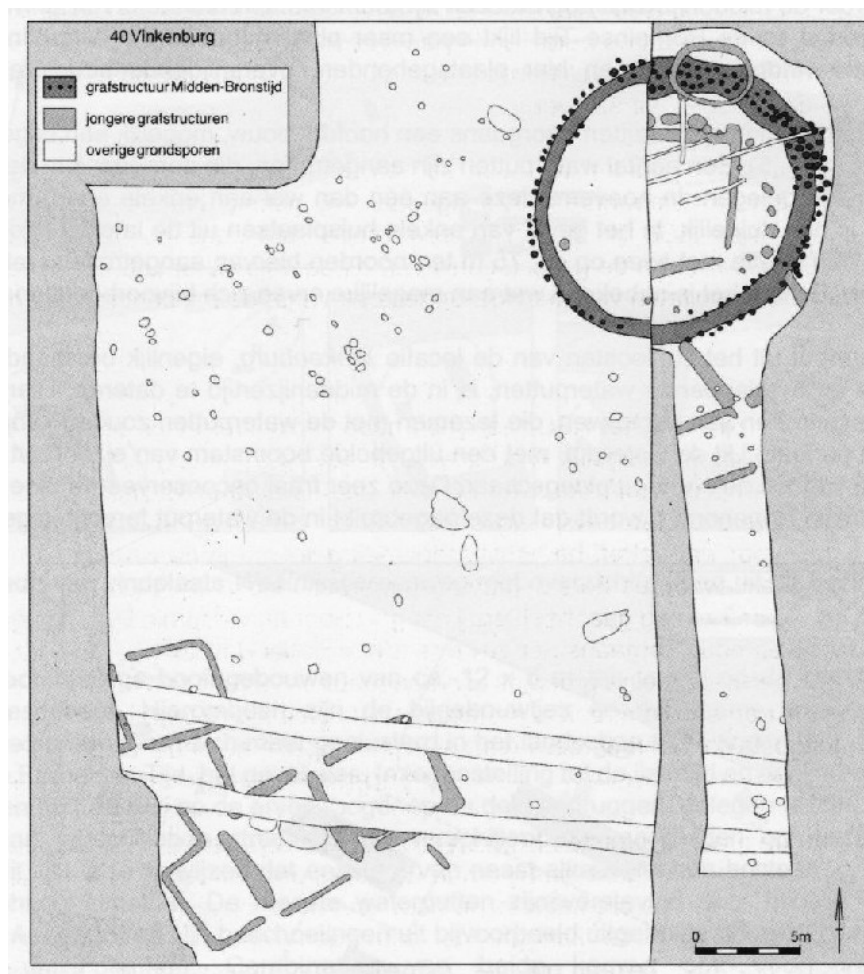

Fig. 71: Kringgreppel uit Vinkenburg (Kranendonk 2003: 93, Fig. 4)

De resten uit de ijzertijd, aangetroffen op de site Hogen Akkerhoek, zijn, net zoals op de site Bazelstraat, bewoningssporen. Bij site Hogen Akkerhoek gaat het om gebouwssporen, behorende tot één of meerdere erven, bestaande uit een drieschepig woonhuis, éénschepige bijgebouwen, een complex aan spijkertjes en ook greppels. Op basis van vergelijkbare plattegronden lijken het woonhuis en de bijgebouwen gedateerd te kunnen worden in de vroege ijzertijd.²⁷ Op de site Bazelstraat zijn voornamelijk spijkers en afvalkuilen aangetroffen uit de ijzertijd/Romeinse tijd. Een aantal kuilen en greppels lijken te dateren uit de late bronstijd/ijzertijd, maar de overige

25 Mondelinge mededeling Jeroen Van Vaerenbergh

26 Kranendonk 2003:93-94

27 Van Vaerenbergh 2005

sporen kunnen slechts algemeen in de ijzertijd/Romeinse tijd geplaatst worden. De aanwezige configuraties van de gebouwplattegronden laten niet toe een fijnere datering voor te stellen.

ijzertijd/Romeinse tijd

Wat de ijzertijd/Romeinse periode betreft, is er op de site Bazelstraat een interessante afvalkuil met aardewerk, maalstenen, een fragment silex en een *fibula*. De kuil lijkt met opzet zo gevormd, gezien de aanwezigheid van aardewerk, waarbij verschillende volledige profielen konden samengesteld worden, alsook de aanwezigheid van het andere vondstmateriaal. Mag hier een ritueel verlatingsoffer gesuggereerd worden? Voorlopig zijn er in het Waasland geen gelijkaardige kuilen aangetroffen met dergelijk materiaal. Vormen, zoals het hangbekken, zijn onbekend in het Waasland. Deze context lijkt op basis van het aangetroffen vondstmateriaal gedateerd te kunnen worden van de midden-ijzertijd tot de vroeg-Romeinse periode. De Romeinse sporen op de site Hoge Akkerhoek lijken voornamelijk later te dateren, mat name in de 2de eeuw n. Chr, maar ook in de 1ste eeuw n. Chr.²⁸

Bolle akkers

Op de site in de Bazelstraat werd ook een interessant element uit de nieuwe tijd vastgesteld. De aanwezige glooiende akkers mogen wellicht aanzien worden als asymmetrische bolle akkers. De techniek van de aanleg van de bolle akkers leidde tot een hogere bodemvruchtbaarheid en een betere ontwatering. Ze worden omschreven als een akkerperceel dat een gedrukt boogvormig profiel vertoont. Zowel in de lengte- als in de breedterichting vertoont het perceel een symmetrische opbouw en het centrum van het perceel heeft een uitgesproken niveauverschil met de akkerrand. De akkerrand wordt gekenmerkt door een terrasvormige opbouw van gracht tot akkerrand. Het asymmetrisch profiel van de asymmetrische bolle akkers zou voor een stuk bepaald worden door de natuurlijke helling (beekinsnijdingen, hellingen en onregelmatigheden in het substraat).²⁹ Naast de ophoging konden nog een aantal van de gerelateerde grachten worden vastgesteld in het vlak. Interessant in dit opzicht is de aanwezigheid van een greppel uit de periode vlak voor de veronderstelde aanleg van de bolle akkers¹ die in de 15de-16de eeuw werden aangelegd, te dateren ergens tussen de 15de en 17de eeuw.³⁰

28 Van Vaerenbergh 2005: 45-46, <http://cai.erfgoed.net/cai/locatie.php?l=150866> en <http://cai.erfgoed.net/cai/locatie.php?l=150855>

29 Ampe/Langohr 2006: 161

30 Ampe/Langohr 2006: 166

11 Samenvatting

Naar aanleiding van de resultaten van het archeologisch vooronderzoek werd een archeologische opgraving uitgevoerd op de site Kruibeke-Bazelstraat. Het onderzoeksgebied bevindt zich in het zuiden van de gemeente Kruibeke, zowel op de zwak hellende cuestarug, als aan de rand van de vallei van de Barbierbeek, een aantrekkelijke locatie voor menselijke bewoning. Deze site leverde dan ook sporen op vanaf de steentijd tot heden.

De steentijdvondsten werden geregistreerd als aanlegvondsten en bestaan voor een groot deel uit silex afslagen, hoewel er twee werktuigen aanwezig lijken, meer bepaald een schrabber en een steker. De vondsten werden verspreid teruggevonden, hoewel enige vorm van concentratie aanwezig lijkt. Beide werktuigen werden in een noordelijke concentratie aangetroffen.

Uit de bronstijd, vermoedelijk de midden bronstijd, stamt een vermoedelijke grafstructuur met met kringgreppel. Wellicht in een latere fase, met name de late bronstijd/vroege ijzertijd werd een binnen het omgrachte areaal een kuil aangelegd die toch wel wat aardewerk opleverde. Een gelijkaardig fenomeen kon ook op de in de omgeving gesitueerde site Kruibeke - Hogen Akkerhoek vastgesteld worden. Opmerkelijk is de aanwezigheid van een kleine kringgreppel binnen de grotere kringgreppel. Dergelijke kleine kringgreppels werden in het verleden in het waasland reeds aangetroffen, maar nooit in relatie tot een grote kringgreppel. Ook een andere kuil en een greppel uit de late bronstijd/vroege ijzertijd werden aangetroffen.

Uit de ijzertijd/Romeinse tijd konden verschillende sporen worden vastgesteld, bestaande uit een mogelijke huisplattegrond en negen spijkers, maar ook uit een aantal greppels, met doorgaans een noordwest-zuidoost oriëntatie of haaks hierop. De oriëntatie van de greppels sluit aan bij die van de hierboven besproken gebouwplattegronden. Ook werden een aantal kuilen aangetroffen, waarbij een spoor opvalt omwille van zijn vondstmateriaal. De kuil omvat, naast heel wat aardewerk, ook fragmenten van maalstenen, een fragment silex en een bronzen fibula. Deze context lijkt op basis van het aangetroffen vondstmateriaal gedateerd te kunnen worden van de midden-ijzertijd tot de vroeg-Romeinse periode. Deze kuil draagt bij tot de kennis van de materiële cultuur van het Waasland uit deze periode.

De middeleeuwen werden gematerialiseerd door een kuil en een paalspoor, respectievelijk te dateren in de periode 10de-12de eeuw en de periode 11-14de eeuw. Hieraan konden geen verdere (bewonings)sporen worden vastgekoppeld. Interessant is de aanwezigheid van een greppel die lijkt te dateren van net voor de aanleg van de bolle akkers, met name tussen de 15de en 17de eeuw, die in de 15de-16de eeuw werden aangelegd. De ter hoogte van het onderzoeksgebied gelegen gewelfde akkers lijken te behoren tot de asymmetrische bolle akkers. Tot slot zijn er nog andere sporen aanwezig uit de nieuwe en nieuwste tijd, meer bepaald een aantal kuilen, greppels, muurresten, waaronder een eerder recente waterput. De sporen zijn duidelijk te relateren aan de bewoning die zichtbaar is op de oudere kaarten, ter hoogte van het onderzoeksgebied.

12 Bibliografie

12.1 Publicaties

Ampe, C./R. Langohr, 2006: Voorstel uitgewerkt voorbeeld erkenningsdossier waardevolle site voor bodem. Bolle akkers – Land van Waas. Bijlage 7: Waardevolle site Land van Waas, in: *Project waardevolle bodems in Vlaanderen. Eindverslag*, Brussel, 157-173.

Bock, H. De/M. Meireleir, 2004: *Steentijd in het Waasland. 20 jaar archeologisch onderzoek. Resultaten en conclusies*, z.p.

Bock, H. De/M. De Meireleir, 2005: Steentijdvondsten in het Waasland. De prospectieverzamelingen van H. De Bock & M. De Meireleir, *Vobov-info* 61, 4-14.

Broeke, P.W. van den, 2005a: Zoutzieders aan de Noordzee. Zeezout voor het achterland, in L.P. Louwe Kooijmans/P.W. Van den Broeke/H. Fokkens/A. Van Gijn (eds.), *Nederland in de prehistorie*, Amsterdam, 513-518.

Broecke, P.W. van den, 2005b: IJzersmeden en pottenbaksters. Materiële cultuur en technologie, in L.P. Louwe Kooijmans/P.W. van den Broeke/H. Fokkens/A. Van Gijn (eds.), *Nederland in de prehistorie*, Amsterdam, 603-626.

Clercq, W. De/H. Thoen, 1995: IJzertijdvondsten te Zomergemboven (gem. Zomergem, O.-VI.), *Lunula Archaeologia protohistorica* 3, 73-76.

Clercq, W. De/J. Bastiaens/K. Deforce, et al., 2002: Waarderend en preventief archeologisch onderzoek op de Axxes-locatie te Merelbeke (prov. Oost-Vlaanderen). Een grafheuvel uit de Bronstijd en een nederzetting uit de Romeinse periode, *Archeologie in Vlaanderen* 8, 123-164.

Drenth, E./E. Lohof, 2005: Heuvels voor de doden. Begraving en grafritueel in bekertijd, vroege en midden-bronstijd, in L.P. Louwe Kooijmans/P.W. van den Broeke/H. Fokkens/A. Van Gijn (eds.), *Nederland in de prehistorie*, Amsterdam, 433-454.

Groote, K. De, 2008: *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw)*, Brussel (Relicta Monografieën 1. Archeologie, monumenten- en landschapsonderzoek in Vlaanderen).

Haalebos, J.K., 1986: *Fibulae uit Maurik*, Leiden.

Kiden, P., 1989: Temse en de Schelde. De geomorfologische achtergrond, in: Thoen, H. (ed.): *Temse en de Schelde. Van ijstijd tot Romeinen*, Brussel, 13-27.

Kranendonk, P., 2003: Van spoor tot spoor. Archeologisch onderzoek binnen het Nederlandse deel van de Hoge SnelheidsLijn-Zuid en de A16 (HSL-Zuid/A16), in: G. Cuyt/K. Sas (eds.): *Vlekken in het zand. Archeologie in en rond Antwerpen*, Antwerpen.

Lanclus K./M. Verbeeck, 1993: *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Oost-Vlaanderen, Arrondissement Gent, Kontons Evergem – Lochristi (Bouwen door de eeuwen heen 12n4)*, Brussel – Turnhout (bron: <http://inventaris.vioe.be/dibe>).

Thoen, H./R. Van Hove, 1979: Archeologische kroniek Waasland 1978, *Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas* 82, 181-203.

Vaerenbergh, J. Van, 2005: Een dubbele grafcirkel en Gallo-Romeinse resten te Kruibeke-Hogen Akkerhoek, in R. Van Hove (ed.) *Jaarverslag resultaatverbintenis 2004 tussen de projectvereniging Archeologische Dienst Waasland en de Afdeling Monumenten en Landschappen*, Sint-Niklaas, 44-48.

12.2 Websites

Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen (2010)
<http://geo-vlaanderen.agiv.be/>

Databank ondergrond Vlaanderen (2010)
<http://dov.vlaanderen.be>

GISOost, Geografisch informatiesysteem – Provincie Oost-Vlaanderen (2010)
<http://www.gisoost.be>

Nationaal geografisch instituut (2010)
<http://www.ngi.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2010)
Vlaams instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE)
<http://www.onderzoeksbalans.be>

13 Bijlagen

13.1 Lijst van afkortingen

CAI	Centrale Archeologische Inventaris
TAW	Tweede Algemene Waterpassing

13.2 Glossarium

Ex situ	Tegenovergestelde van in situ.
Hydrografie	Beschrijving van de fysische eigenschappen van waterlichamen en het aangrenzende land.
In situ	Term gebruikt voor de aanduiding van archeologische resten die in dezelfde toestand worden teruggevonden als ze in het verleden door de mens zijn achtergelaten.
Onderzoeksgebied	Deel van het plangebied dat onderworpen is aan een archeologisch (voor)onderzoek.
Plangebied	Het terrein waarop een bodemverstorende activiteit wordt gepland of uitgevoerd.

13.3 Archeologische periodes

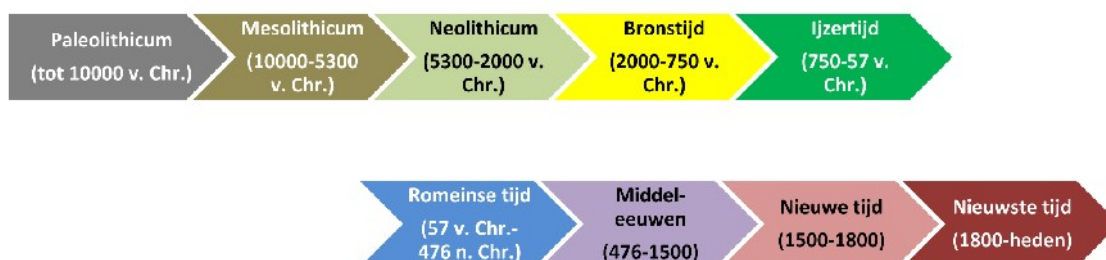

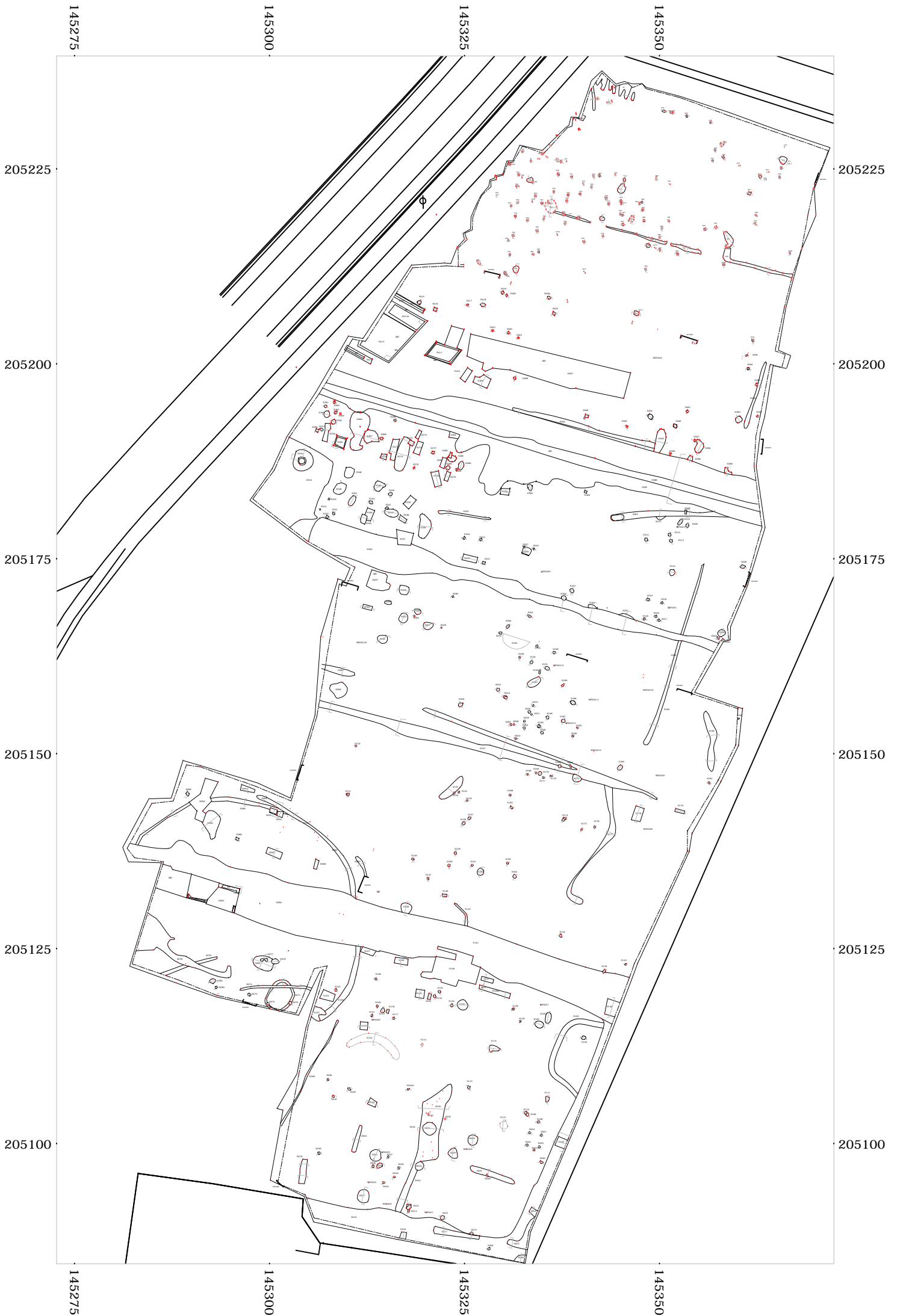
Fig. 72: Archeologische periodes

13.4 Plannen en tekeningen

Plan 1: Sporenplan

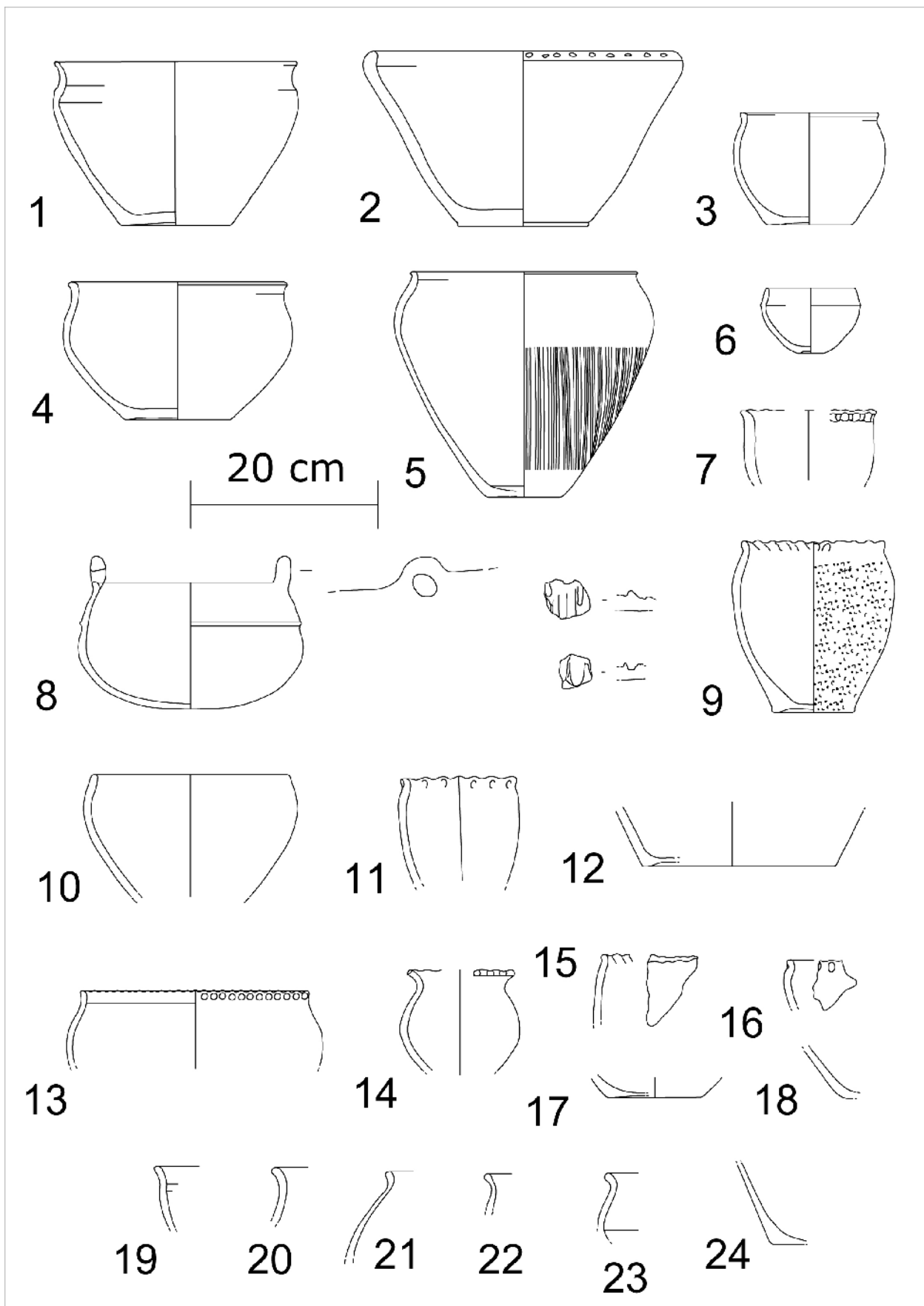
13.5 CD-rom

Inventarislijsten van het gerecupereerde vondstenmateriaal, van de sporen met beschrijving, van alle tekeningen en van alle foto's zijn digitaal beschikbaar. Dit is tevens het geval voor het dagboek, de foto's, de plannen en tekeningen.

Kruibeke - Bazelstraat

Telling van de fragmenten aardewerk afkomstig uit spoor 34

Nummer tekening	Totaal aantal fragmenten	Aantal rand-fragmenten	Aantal bodem-fragmenten	Aantal wand-fragmenten	Gewicht in g
1	5	3	1	1	475
2	18	4	3	11	1900
3	6	1	4	1	350
4	9	5	3	1	550
5	24	7	3	14	900
6	5	3	1	1	100
7	2	2			25
8	24	6	1	17	1050
9	18	1	1	16	1060
10	7	6		1	650
11	3	3			195
12	1		1		70
13	2	2			50
14	2	1		1	100
15	1	1			40
16	16	1		15	325
17	1		1		40
18	1		1		20
19	2	2			30
20	3	3			50
21	14	4		10	325
22	4	1		3	50
23	1	1			50
24	2		2		150
Bulk wand-fragmenten	107			107	1050